

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 203.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΥΠΑΛΔΟΥ.

•••••

Ἄς μᾶς συγχωρηθῆ νὰ διακόψωμεν ἐπὶ μικρὸν τὴν σειράν τῶν περὶ καλοῦ μελετῶν (α), ἵνα ὑποβάλωμεν εἰς τὸ κοινὸν οὐντομον ἀνάλυσιν καὶ ἐπίκρισιν τῶν πρὸ δύο ἐτῶν ἐκδοθέντων ποιημάτων τοῦ Κ. Ἰουλίου Τυπαλδοῦ, πρὸς ὅν, ὡς τὸ ἠμολογήσωμεν, συνδέει ἡμᾶς φιλία ἀρχαία καὶ εὐκρινής, τὴν ὅποιαν ἐνισχύει ἡ οὐχ ἦν ταν εὐκρινῆς πρὸς τὴν ἀγαθὴν καρδίαν καὶ τὴν διακεκριμένην αὐτοῦ διάνοιαν ὑπόληψις. Νομίζομεν δὲ ὅτι ἡ πρὸς τὸν ποιητὴν εὐνοϊκὴ αὕτη διάθεσις δὲν θέλει ἐπηρεάσει τὴν περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἡμετέραν κρίσιν, τὴν ὅποιαν στηρίζομεν ἐπὶ λόγων μᾶλλον ἢ ἐπὶ αἰσθημάτων, διότι φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἐκ τῶν ἔργων τῆς ποιήσεως καὶ πύσης ἐν γένει καλλιτεχνίας προερχομένη εὐάρεστος ἐντύπωσις τότε μόνον εἶναι δείγμα ἀλόγηστον τῆς τελειότητος τοῦ ἔργου, ὅτε διὰ τοῦ ἀνωτάτου αὐτοῦ κόρους ἐπισφραγίζει καὶ ἐπικυροῖ αὐτὴν ὁ λόγος. Δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι καὶ πρὶν εἰσεῖτι ἴδωσι τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, γλυκυτάτην ἠδονὴν ἠσθάνθημεν εἴτε ἀναγινώσκοντες εἴτε ἀκούοντες παρ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ ἀπαγγελλό-

μενα τὰ πλείστα τῶν ἀνὰ χεῖρας ποιημάτων, οὐδὲ θέλομεν ἠ αποσιωπήσωμεν ὅτι ἡ ὑποδοχὴ ἦν ἔλαβον παρὰ τιτῶν δημοσιογράφων ἐφάνη εἰς ἡμᾶς κατωτέρα τῆς ἀξίας των, ὥστε οὐ μόνον τὸ ἀποσδήποτε ἐν ἡμῖν ὑπάρχον αἰσθημα τοῦ καλοῦ καὶ ἡ φιλία, ἀλλὰ παρώτρυνεν ἡμᾶς εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης διατριβῆς καὶ ζωηρὸν αἰσθημα δικαιοσύνης. Ἐὰν δὲ ἀπατάμεθα, ἐὰν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ποιήματα δὲν ἔχωσι τὰς ἀρετὰς βίας ἡμᾶς εὐρίσκουμεν ἐν αὐτοῖς καὶ θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ ὑποδείξωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, περὶ τούτου θέλει ἀποφασίσει οὐχ ἡ ἀτομικὴ καὶ ἐφήμερος γνώμη τοῦ μὲν ἢ τοῦ δέ, ἀλλ' ἡ καθολικὴ καὶ βριστικὴ ψῆφος τοῦ δημοσίου.

Καὶ πρῶτον, ὡς ἀπομακρύνωμεν προδικαστικὴν οὕτως εἰπεῖν ἔνστασιν, ἦν τυχὸν ἠδύνατο ν' ἀντιτάξωσιν εἰς τὸν ἡμέτερον ποιητὴν οἱ ὑπὲρ τὸ δέον ἐπιθυμοῦντες καὶ προσπαθοῦντες τὴν ἀνάστασιν τῆς ἀρχαίας Ἀττικῆς διαλέκτου, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀνηλεῶς ἀποκλείοντες τῶν ποιητικῶν διαγωνισμάτων ποιήματα γεγραμμένα εἰς τὴν λεγομένην δημοδὴ γλῶσσαν, ἦν θεωροῦσιν, ὡς φαίνεται, ἀναξίαν καὶ ἀνεπίδεκτον ποιητικῆς ἐπιεξεργασίας, μολονότι τὰ ἐναντίων ἀποδεικνύουσι καὶ τὰ παντὰ δημοτικὰ ἔσματα, αὐθόρμητον ἐκχείλισμα τῆς καρδίας καὶ τῆς φαντασίας τοῦ ποιητικωτάτου λαοῦ τῆς οἰκουμένης, καὶ τὰ ἀθάνατα ἔργα τοῦ Βηλσάρᾳ, τοῦ Χριστοπούλου, τοῦ Σολομοῦ, δι' ἃ τιμᾶται παρὰ τῶν σοφῶν τοῦ κόσμου ἡ νέα Ἑλληνικὴ φιλολογία, καὶ τὸ παράδειγμα νέων ποιητῶν εἰς οὗς ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ πᾶς ἀμερόληπτος ἐπικρι-

(α) Ὅρα Π α ν δ. φυλλάδ. 184.

της και ποιητικῆν ἐμπνευσιν και ὄρθην περὶ καλοῦ κρῖναι και γνῶσιν ἐν ταῖς ἐξ αὐτῶν οὐ τὴν τυχοῦσαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ἡ νῦν γραφομένη και λαλουμένη ὑπὸ τῶν λογίων βεβηχίως δὲν εἶναι, παραβλαβημένη πρὸς τὴν ἀρχαίαν, γλωσσά νεά, ὡς ἦτο λ. χ. πρὸς τὴν Λατινικὴν ἢ Ἰταλικὴν ὅτε εἰσῆγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν κόσμον ὁ Δάντης περιβλημένην τὴν σεμνὴν και μεγαλοπρεπῆ ἐσθλότητα; θεῖας αὐτοῦ ποιήσεως, ἀλλ' εἰ νεά φάσις μεῖς και τῆς αὐτῆς γλώσσας, ἥτις ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔθνικοῦ ἡμῶν βίου και μέχρι τῆς σήμερον διατηρεῖται, και ὑπὸ ποικίλας μορφῆς ἐκφράζει πάντοτε τὴν κατά διαφόρους ἐποχὰς ποικίλῃν κατάστασιν τῶν στοιχειῶν τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ. Βεβαίως εἰς μάλιστα ἀγωνίζονται τινὲς νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τὴν ἡδὴ ἐπικρατοῦσαν φάσιν τῆς ἡμετέρας γλώσσας ὀριστικόν τινα τύπον, διότι ὀριστικὸν τύπον δύναται μόνον νὰ ἔχωσιν αἱ νεκρὰ και οὐχὶ αἱ ζῶσα διάλεκτοι· δὲν ἀρνούμεθα ταῦτα, οὐδὲ δισταζόμεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι διὰ τοῦς αὐτοῦς τούτους λόγους ἡ κατά τὸ μᾶλλον και ἥττον προσέγγισις πρὸς τοὺς ἀρχαίους τύπους ἢ ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπ' αὐτῶν εἶναι ζήτημα φιλοκαλίας μᾶλλον ἢ ἀσθητικῆς λογικῆς, και ὅτι οἱ ἀπὸ τοῦ μακαρονισμοῦ τὴν ὄρθην και καθαρὴν διάλεκτον διαχωρίζοντες ὅροι θέλουσιν εἶσθαι ἐπιμακρὸν εἰσέτι εὐμετάθετοι, και ἐκ τῆς ὄρθῆς κρίσεως τῶν λαλούντων και συγγραφόντων μᾶλλον ἢ ἐκ λογικῶν και σταθερῶν κινῶν ἐξαρτῶμενοι. Ἀλλὰ δι' αὐτὰ ταῦτα πιστεύομεν, ὅτι και νόμιμος, ἐνίοτε δὲ και ἀπαραίτητος εἶναι ἡ κατά τὴν Ἑλληνικὴν κοίτην χρῆσις τῆς δημώδους διαλέκτου, διότι και αὕτη οὐχ ἥττον τῆς τῶν λογίων εἶναι νόμιμον και αὐθόρμητον προῖον τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας, τῆς Ἑλληνικῆς ιστορίας. Τιμῶμεν και σεβόμεθα και ἐπαινοῦμεν τοὺς ποιῶντας εἴτε κατά τὴν ἀρχαίαν εἴτε κατά τὴν νεάν Ἑλληνικὴν, και πολλὰ μᾶλλον τοὺς τηροῦντας μέσον τιὰ ἔρον μεταξὺ τῆς λογίου και τῆς δημώδους διαλέκτου, ἀλλὰ πῶς νὰ ἐκφράσωμεν τὰς περιπαθεῖς σκηνὰς τῆς ἐπαναστάσεως, τὰ ἡρωικὰ αἰσθημῆματα τῶν αὐτουργῶν τῆς, τὰς δουλικὰς ἡμέρας τῆς πατρίδος, τὰ πάθη, τοὺς ἔρωτας, τὰς ἐλπίδας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, χωρὶς ν' ἀντλήσωμεν τοὺς τύπους τῆς ποιητικῆς διαλέκτου ἐξ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ἀκενῶτου Ὀσασουροῦ. τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων τοῦ ὁποῖον ἔχομεν πάντοτε πρόχειρον και τοσοῦτον ὀχυμᾶζουσι και φθονοῦσιν οἱ ξένοι;

Μακρὰν και βραθεῖαν και εὐνοϊκὴν μελέτην φαίνεται ἀφιερῶτας ὁ ἡμέτερος ποιητὴς εἰς τὰ κλέφτικα λεγόμενα τραγοῦδια, και ὁ μέγιστος ἔπαινος δὲν δύναμεθα νὰ τῷ ἀποδώσωμεν εἶναι, ὅτι τινὰ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ ἠδύναντο ν' ἀπατήσωσι τὴν ὀξύθυρον τῶν κριτικῶν τοσαύτη εἶναι ἡ ἀφέλεια, ἡ χίρις, ἡ ἀπλότης, αἰτινες, ὡς εἶναι ἀναπόσπαστα στοιχεῖα τῆς πλαστικῆς τελειότητος τῶν ἀρχαίων καλλιτεχνημάτων, ἐπικοσμοῦσιν ὡσαύτως τὰ ἀσμάτα τῶν ἀγνωστων ποιητῶν τῶν δουλικῶν μας χρόνων.

— Ἔχετε γαῖα ἤλιὰ βουὰ και κρυσταλλέναις βρύσαις;
Χαρῆματα μὲ ταῖς ὄρσαις, νύκταις μὲ τὸ φαγγῆρι,
Και οἱ σὲς μαῦρα Κλερτόπουλα ποῦ τὴν Τουρκία ἐτραμάξτε;
Ἄρβαστικὰ δὲν μὲ πλάκωσας και πικρῶν νὰ πεθάνω;
Κι' ἐν πάρη βόλι τὸ κορμί, πάλ' ἡ ψυχὴ ἀπομένει;
Μαῦρο πουλάει ὁ γυνὴ, μαῦρο χιλιδονάει,
Καὶ ἰδοὺ τὸ γλυκοχάρμα, νὰ ἰδοὺ ποῦ πολεμάει·
Και ὅα' σκολάση ὁ πόλεμος, κ' ἔβγη τ' ἀγὸν φαγγῆρι;
Πάλι θὰ νὰ ἰδοὺ νὰ σταθῶ ἔξω κυπαρισσάει,
Τὰ ἴλγα τὰ Κλερτόπουλα ποῦ βρῶ ἔξω τὴν γῆν νὰ κλάψω;
Μέσα ἔξω τῆς νύκτας τὴν ἔρμια, ὅ τὸν ὕπνο ποῦ κοιμῶνται
Ν' ἀκούσων ἢ μακρόδαις τους νὰ τὰ μορολοῦσων. —

(Ἡ κατάδικη τοῦ Κλέφτη)

Ἄλλ' ὅτε ἡ ὑπόθεσις τοῦ ποιήματος δὲν λαμβάνεται ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων περιστάσεων, ἐκ τῶν ἐνομιῶν και αἰσθημάτων και περιπετειῶν τῆς ἰδιαιτέρας ἐκείνης ἐποχῆς τοῦ ἔθνικοῦ ἡμῶν βίου, ὅτε ὁ ποιητὴς ἔδει τὰ αἰσθημῆματα τῆς καρδίας του ἢ τὰ κοινὰ πάθη τῆς ἀνθρωπότητος, τὸν ἔρωτα, τὴν ἀπελπισίαν, τὴν ματαιότητα, τῶν κοσμικῶν ἀγαθῶν, τὸν πόθον τοῦ ἰδανικοῦ, τὰ δνεῖρα τῆς καρδίας, ἢ ὅτε περιγράφει και ζωογονεῖ διὰ τῆς φαντασίας ἱστορικὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἰδανικῶν διαπλάττει κατά τινα τύπον ἀληθέστερον και αὐτῆς τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, καθ' ὅσον ἡ ἀλήθεια τῆς ἰδέας εἶναι ἡ πρώτη πηγὴ τῆς πραγματικῆς ἀληθείας, τότε ἡ ποιητικὴ αὐτοῦ γλώσσα, χωρὶς ν' ἀποβῆλῃ τὰ ματρικὰ θέλητρα, προσεκποκτᾷ και ἐκείνη βρα ἐπιθέτει εἰς τὴν ποίησιν τὸ ὕψος τῆς ἐνοίας, ἢ τρυφερότης τοῦ αἰσθηματος, ἢ ζωοποιεῖς δυνάμεις τῆς φαντασίας και ἡ ἀρμονία τῆς στιχοουργίας.

Ὅπως φανταστικὸν εἶναι τὸ και Πλάσμα τῆς φαντασίας ἐπιμακρῶμενον ποιημάτων. Δὲν ἀπατάμεθα ἴσως ἐάν ἐπώμεν ὅτι ὁ ἰδανικός τύπος τῆς γυναικός, εἰς δὲν ἀνίσταται ἡ ποιητικὴ μεγαλόνοια ἔξ ὅσον τυχὸν ἀπαντᾷ ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτω μᾶλλον ἢ ἥττον ἀτελῶν αὐτοῦ ὁμοιωμάτων, εἶναι ὁ ὀδηγὸς ἀστὴρ πάσης ποιητικῆς ὀδοιπορίας, διότι ὅσον ὁ ἀνθρώπος ὑπερέχει τῆς φύσεως, τοσοῦτον κατά τὴν καλλονὴν, τὴν χάριν, τὴν ἑκφρασίαν, τὴν τρυφερότητα, τὴν ἀγαθότητα και γλυκύτητα τῶν αἰσθημάτων ὑπερέχει τοῦ ἀνδρός ἢ γυνῆ, ἢ ὁ Θεὸς ἐπλασεν ὅσῳ ἐκ τῶν ὀστέων μας και σάρκα ἐκ τῆς σαρκός μας, συμβοηθὸν τοῦ ἀνδρός, πρῶτην ἡμῶν διδάσκαλον, πρῶτην εἰς ἡμᾶς διεγείρουσαν τὸ ἠδύτατον και ἰσχυρότατον τῶν παθῶν, και ἐνίοτε διηνεκὴ και μόνον ὄλου τοῦ βίου ἡμῶν παρηγορίαν. Τὴ ἰδανικὸν τοῦτο πλάσμα εἶδεν ἀπαξ τουλάχιστον πᾶς ποιητὴς, και ἐξ αὐτοῦ ἐνεπνεύσθη, και ἐζήτησε πανταχοῦ ἐπιδικῶν αὐτό, και τὰ κάλλη αὐτοῦ ἀπέδωκεν εἰς τὴν ἀξιοθεῖσαν τῆς ἐρωτικῆς αὐτοῦ λατρείας. Τὸν πόθον τοῦ ἰδανικοῦ τοῦτου πάντες συνησθάνθησαν οἱ ποιηταί, και οὐκ ὀλίγοι περιέγραψαν μᾶλλον ἢ ἥττον περιπαθῶς. Μεταξὺ δὲ τούτων δὲν θέλει καθέξει βεβαίως τὴν τελευταίαν ὀείσιν ὁ ἐκρωνήσας:

Καὶ ποῦ πρῶτη ἐπρόβαλες,
Σὺν δνεῖρο ἔμπροστά μου,
Κι' ἀναψῆς πᾶση ἀκαίμια
Στὴν ἀόλη κερῆ μου;

Ἄ! ποῦ ὄσι, πῆς μου, ἀγάπη μου;
Ποῦ ὄσι, γλυκεῖά μου ἐλπίδα;
Τὴν γῆν ἔχεις πατρίδα,
Ἡ ν' ἄστρα τ' οὐρανοῦ;

Ἐσὶ ζῆτῶ ἔξω τὸ χάρμα,
Σὰ γλυκοφέγγει ἡ μῆρα,
Εἰς τὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσης,
Ἐτὸν ἥσυχον αἰθέρα·
Ἐσὶ ἔξω τὴν ἀνοστολόγητη
Τοῦ κάμμου περηνάδα,
Ἐτὸν μουσικὸν ἀγγεῖδα
Τοῦ ἔρμου φαγγῆσοῦ.

Ἡ συγχώνευσις και τρίπον τινὰ ἢ κρᾶσις τῆς φαντασίας και τοῦ αἰσθηματος εἶναι ἀνάμφιβόλως τὸ σπανιότερον και τὸ δυσκολώτερον ἴσως ἔργον τῆς ποιητικῆς δημιουργίας, διότι τὰ κυρίως φανταστικὰ λεγόμενα στοιχεῖα τῆς ποιητικῆς ἐνοίας φαίνονται μᾶλλον ἀπκυγᾶσματα τοῦ νοῦς ἢ τῆς καρδίας, ἐντεχνα ἐπινοήματα, τὰ ὁποῖα δύναται μὲν νὰ θέλῃσιν τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ἀρίνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ψυχρὰν τὴν καρδίαν, ἥτις μόνον ἐκ τῆς ζωηρᾶς πραγματικότητος τοῦ αἰσθηματος τρέφεται και συγκινεῖται. Καὶ ὅταν φανταστικὸν τι γεγονός συγχωνευθῆ ὅτω πως μὲ τὸ αἰσθημα, ὅστε νὰ συγκινή αὐτοῦς τοὺς εἰδῶτας τὸ ἀνόπαρτον τῶν φανταστικῶν στοιχείων ἐξ ὧν συνυφάνεται τὸ ποίημα, τότε ἡ ποίησις λογίζεται ὅτι ἐξέθετεν εἰς τὴν μᾶλλον ἀνεφικτον ἀκμήν τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος, διότι ὑπὲρ ποτε εἶναι τότε ποίησις, ὅ ἐστι δημιουργία και ἀποκάλυψις τοῦ ἰδανικοῦ διὰ τοῦ λόγου. Εἰς τὴν ἐντέλειαν ταύτην τῶν φανταστικῶν ποιημάτων φαίνεται ὅτι προσήγγισεν ὁ ἡμέτερος ποιητὴς διὰ τοῦ πολλᾶκις ἐκδοθέντος και πανταχοῦ Ὀχυμασθέντος ποιήματος τοῦ ἐπιγραφόμενου τὸ Παιδάκι και ὁ Χάρος. Παρητήρησαν και ἄλλοι, ὅτι εἰς τὸ ποίημα τοῦτο ἔλαβεν ἴσως τὸ ἐνδύσιμον ἐκ τινός ὁμογενούς ποιήματος τοῦ Γεῖθου (Geithe) ἀλλὰ τίς ἀναγινώσκων τὸ ποίημα τούτο αἰσθάνεται ξένην καταγωγὴν; Ἡ διὰ δύο μόνων στίχων περιγραφή τοῦ παιδός, τὸ κίνημα αὐτοῦ πρὸς τὰ κύματα και ἡ εἰς αὐτὰ ἀφινιδίος ἀντανάκλασις τῆς χρυσοῦς κόμης του, ἡ εἰσχωγῆ αὕτη τοῦ ποιήματος εἶναι ἀξία τῆς γραφίδος μεγάλου ποιητοῦ και μεγάλου ζωγράφου, τὴν ὅποιαν ἴλιαν ἐναρμονίως συμπληροῖ ἢ ἐπομένη μεγαλοπρεπῆς και ἐκφρασιωτάτης στραφῆ, δι' ἧς εἰκονίζει τὸ ἐν μέσῳ τῶν ἀνθέων διερχόμενον διαφανὲς και ταχύτατον τοῦ ποταμοῦ ρεῦμα. Πάντα δὲ τὰ αἰσθημῆματα και οἱ λόγοι, οἱ φόβοι, αἱ ἐλπίδες, αἱ ἐπιθυμίαι, αἱ δεήσεις, αἱ ἐννοιαί και αἱ φράσεις τοῦ παιδός εἶναι ἀπόρροιαί τῆς ἀθιᾶς και εὐαίσθητου ἐκείνης φύσεως, πρὸς ἃς ἴλιαν ἐντέλως ἀντιτάττει ὁ ποιητὴς τὴν παγερὰν ὀψιν, τὴν ἀνασθησίαν, τὸ ἐπιτατικὸν και ἀμετάτρεπτον και τὴν σαρκαστικὴν ψυχρότητα τοῦ γέροντος, δι' οὗ κατά τινὰ παρ' ἡμῶν πρωτοφανῆ και εὐστοχον τύπον προσωποποιεῖ τὸν θάνατον, συνδέων πάντα ταῦτα και μὲ τὴν πλάγιως ὑπο-

δακνυομένην ἀπελπισίαν τῆς μητρὸς και μὲ τὴν ἀνάσθησιν τοῦ κόσμου τούτου προσδοκῶσαν τὸ ἀθῶν τέκνον οὐράνιον μακαριότητα.

Τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἀλλὰ κατώτερα κατά τὴν ἀξίαν εἶναι και ἕτερα φανταστικὰ ποιήματα, οἷον οἱ δύο Ἄγγελοι και ἡ Ἐπιθυμία, ἐν οἷς ὁμοῦς αἱ αὐταὶ διακρίνονται ἀρεταὶ και ἐνίοτε ὕψος ἐνομιῶν οὗ δὲν ἦτο ἐπιδακτικὸν τὸ προηγούμενον. Δύσκολος και πρὸς τοὺς μέγιστους τῶν ποιητῶν ἀποβαίνει ἡ περιγραφή τοῦ ὑπερφυσικοῦ ἐκείνου κόσμου δὲν εὐαγγελεῖ ἢ πίστις και ἀποδεικνύει ἐπ' αὐτοῦ στηριζομένη ἢ φιλοσοφία, ἀλλ' ὅν ἀποκρύπτει ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ὀφθαλμῶν πυκνότερον παραπέτασμα, ὕπερ μόνος ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ διασχίσῃ. Περιγραφήν τοῦ Παραδείσου χαριστάτην και πνεύσαν χάρην και ἀθωότητα ἐκφέρει ὁ ποιητὴς διὰ στόματος τῆς ξανθῆς κόρης, ἥτις τὰ μάτια χρᾶμα τ' οὐρανοῦ στὸν οὐρανὸν γυρίζει, και ἀνθίσταται ἐπανειλημμένως εἰς τοὺς θωπευτικούς λόγους και τὰς ὑπασχέσεις τοῦ βασιλόπαιδος, δεῖτις μὲ ὅλα τὰ βασίλεια και τὰ κάλλη τοῦ κόσμου τοῦτου δὲν δύναται νὰ τῆ ὄσση τὴν οὐράνιον ἐκείνην εὐδαιμονίαν ἢ μόνην προσδοκᾷ και ἐπιθυμεῖ και ἐλπίζει.

Ἐτὸν ὄρατον τόπο, ὀμορφονεῖ,
Ξέρεις νὰ μ' ὀδηγήσῃς,
Ἄου δὲν ἔλαμψε ποτὶ
Ἄνατολὴ και δύσις;

Ἄου εἶναι δένδρα ἀγνώριστα
Κι' ἄερνα λουλούδια,
Ἄου πετοῦ ἐκπέποτα
Ἄμείτρητα ἀγγελοῦδια;

Κ' ἡ ὀράνιαις ἀδελφαῖς κορραῖς
Γρακοῦν τὸ πέταμά τους,
Βρᾶχουν ἀκτεῖνες λαμπηραῖς
Τὰ ὀλόχρυσά φτερά τους;

Και δροσιρὸ ὀλοφῶτιστο
Τ' ἄερί λαμπηρίζει,
Χωρὶς ἔ' ἄστῆρι νὰ φανῇ,
Ποῦ ἀθάρτο φατίζε;

Ἄλλου ἔρωτος γνήνου και φαρτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἥττον ποιητικώτατον, εἶναι ἑκφρασις τὰ δύο ἄσμάτια ἡ Φυγὴ και τὰ Δύο λουλούδια. Κοινὴ και τετριμμένη ἢ ὑπόθεσις αὐτῶν, ἀλλὰ και ταῦτα μαρτυροῦσι τὴν λεπτὴν αἰσθησιν τοῦ ποιητοῦ, και ἐμφαίνουσιν ἐκείνην τὴν σεμνότητα ἥτις ἐπιμακρῶνται διὰ τοῦ διαφανοῦς αὐτῆς πέπλου τὸν ἔρωτα καὶ οἱστᾷ αὐτὸν ἐρασμιώτερον. Εἰς τὸ δεύτερον μάλιστα μετριάζεται ὁ ἔρωτις διὰ γλυκυτάτης μελαγχολίας και ἠθικῆς χάριτος, και τόσον ἔχουσι ἀκρίβειαν, συντομίαν, ἐνάργειαν και ἀρμονίαν αἱ λέξεις και οἱ στίχοι, ὅσον ἀλήθειαν και ζωηρότητα αἱ ἐννοιαί και τὰ αἰσθημῆματα ἀσμένως δὲ ἠθέλαμεν τὸ παραθέσει ἐνταῦθα, ἐάν ἄλλα ποιήματα, σοβαρώτερα ἔχοντα ἀντικείμενα, δὲν ἐπροσκόλου τὴν προσοχὴν μας.

Ἑθνικὰ και ἱστορικὰ κυρίως ποιήματα εἶναι ὁ

Ρήγας, ο Τραγουδιστής και ο Θάνατος της Χάμις.
 Εάν επρόκειτο να κατατάξωμεν αυτά κατά την τριτητήν και τετριμμένην εκείνην διαίρεσιν τῆς ποιήσεως εἰς ἐπιχῆν, λυρικήν καὶ δραματικήν, βεβαίως ἠθέλωμεν δυσκολευθῆ, διότι καὶ τῶν τριῶν τούτων εἰδῶν τὰ στοιχεῖα εὗρισκομεν εἰς αὐτὰ καὶ ἰδίως εἰς τὰ δύο πρῶτα· ἱστορικὴν δηλαδὴ ὑπόθεσιν, ἔργα καὶ πράξεις ἡρωϊκᾶς, σύγκρουσιν ἀτομικῶν αἰσθημάτων καὶ δραματικᾶς τῶντι περιπετείας. Τοῦτο ἀποδεικνύει σὺν τοῖς ἄλλοις ὅτι ἡ ἡμέτερος ποιητής, κατανοήσας τὸ αὐθαίρετον τῆς προμηθεύσεως διαίρεσεως, καὶ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἐμπνεύσεως ὑπακούων μᾶλλον ἢ εἰς τὰς συνταγὰς τῆς σχολῆς, ἠκολούθησε καὶ κατὰ τοῦτο τὴν ὁδὸν ἣν ἐχάρησαν εἰς τὴν ποίησιν οἱ μᾶλλον μεγαλόνοσοι τῶν νέων ποιητῶν.

Ὁ **Ρήγας** εἶναι ἡ πρώτη πράξις τοῦ μεγάλου δράματος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐπαναστάσεως· διαίρεται δὲ εἰς τρία μέρη, ἅτινα ἐπιγράφονται ἢ *Ἐμπνευσις*, ἢ *Συρωμοσία*, ἢ *Θάνατος*. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ συλλαμβάνει ὁ ἀειμνηστος ψεφραῖος τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνικῆς καλλιγενεσίας ὡς ἀνωθεν κατεργομένην ἐμπνευσιν· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διαδίδει τὴν ἰδέαν ταύτην·

Τρέχει τὰς κήπους, τὰ χωριά, ταῖς γῶρας, τὰ λαγκαθία
 Ὅπου εἶναι ἀνδρὲς γιὰ σπαθί, καὶ κλέφταις γιὰ τουρῆκι·

καὶ πανταχοῦ ἀναρρέπίζει τὴν φλόγα τῆς ἐπαναστάσεως· τέλος ἐν τῷ τρίτῳ συλλαμβάνεται ὁ πρωταγωνιστής, πίπτει πρῶτον καὶ ἐνδοξὸν ὄμμα τῆς ἀπολυτρώσεως, καὶ περὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ᾄδεται χορὸς γυναικῶν, παλληκαριῶν καὶ ἱερέων, ὅστις προπύοντως ἐπιστέφει καὶ ἀνακέφαλαῖοι ὄλην τὸ ποίημα. Πόλλας περὶ τοῦ ποιήματος τούτου παρατηρήσεις ἠδυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ σημειώσωμεν, διότι ἕκαστον τῶν τριῶν τούτων μερῶν ἔχει ἰδίως καλλονάς, δι' ὧν καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνεται καὶ μετ' αὐτῶν συναρμολογεῖται συναποτελοῦν τὴν τοῦ ὄλου ἁρμονίαν. Τὸ πρόσωπον τοῦ **Ρήγα** ἔλαβεν ἐξ ἀνάγκης ὑπὸ τὴν γραφίδα τοῦ ποιητοῦ ἰδανικωτέραν μορφήν, ὅταν περιγράψῃ αὐτὸν ὑπὸ τὴν σκιάν δένδρου θεωροῦντα τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση, τοῦς ἀπτόερκας καὶ τὰ πελάγη τῆς Ἑλλάδος καὶ μελετῶντα τὴν ἐθνοσωτήριον ἔγερσιν. Ὅπως ἰδανικῆ εἶχε ἡ ὀπτασία, ἡ εὐχὴ καὶ ἡ ὑπόσχεσις δι' ἧς ὁλος ἀφιερῶται εἰς τὸ παρὰ Θεοῦ προωρισμένον ἔργον. Ἀλλὰ τίς δὲν αἰσθάνεται γλυκεῖαν συμπάθειαν πρὸς τὸν νέον αἰοδόν, ὅταν βλέπῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατριωτικὴν καὶ ποιητικὴν αὐτοῦ ἕκστασιν, ὅταν

Τῆς νύκτας αἶρα δροσερὴ τὸ πρόσωπο τοῦ ἐφίλιε,
 Ἴσῶν νὰ ἴδῃ ἀπ' τὰ χεῖλη του ν' ἀρπάξῃ τὸ τραγοῦδι;
 Τίς δὲν ἐνθουσιάζεται εἰς τοὺς θεοὺς ἐκείνους λόγους;

Ἡ γῆς ὅπου σ' ἐγένετο παντοῦ εἶναι ἔρμι καὶ κλέψαι·
 Πύρρος, νιέ, 'ς τοῦ Αὐρωπῆ τὸ αἷμα τὴν καρδίαν σου,
 Πιάς τὸ Σταυρὸν, εἰφάνισαι τραγοῦδι τοῦ πολέμου,
 Καὶ νὰ 'ναι ὁ λόγος σου βροντῆ, νὰ 'ναι ἀστραπὴ ἡ φωνὴ σου,
 Ἐ' ἔλας ν' ἀνάψῃ ταῖς καρδιάς ἐλευθερίας λαχτάρα.

Ὅταν τὸ δένδρο τὸ θεῖο, μὴ πόθο ἀνάστημί τὸ
 Καὶ μὴ τὸ αἷμά σου καὶ σὺ, ν' ἀξίω πόσιαι, το;
 Πᾶσα δὲ Ἑλληνικὴ καρδία συγκινεῖται καὶ ὀργᾷ πρὸς τὴν μάχην, ὅταν ὁ νέος ποιητής, γενόμενος διὰ τῆς Χριστιανικῆς ἐμπνεύσεως ἤρωας μεγαλεπήβολος, ἐκφωνεῖ·

Δάση, λαγκαθία καὶ βουνὰ καὶ πέλαγα θὰ τρέξω,
 Ὅπου εἶναι γῆς Ἑλληνικὴ καὶ Τοῦρκος βλακίλει,
 Ἐ' ἔλας ν' ἀνάψῃ ταῖς καρδιάς ἐλευθερίας λαχτάρα·
 Ὅθ' αἶμα ἀνήμερη φωνὴ νὰ 'ῖναι κραυγὴ πολέμου,
 Ἴσῶν ν' ἀνταρξήσῃν ἡ στεριάς, καὶ τὰ νεσιὰ καὶ οἱ βράχοι,
 Καὶ ἀπὸ τῆ βόσκα ν' ἀκουσθῇ 'ς τῆς Ἀραπῶν τὰ μέρη·
 Ν' ἀνάψῃ πόλεμος φρικτός, τὰ ὄρη ν' ἀνασάνουν·
 Ἡ σφίριζα νὰ πύσσει νὰ μαῖς καταπλακώσουν.

Ἀρχεται τὸ δεύτερον μέρος διὰ τῆς περιγραφῆς τοῦ Κισσάθου,
 Ὅπου ἔχει ἑλάσπρη τὴν κορφή καὶ ὀλόκαυρη τὴ βίζα,
 Ἴσῶν βίχνη μὲς τὰ πέλαγα ποτάμια φουσκωμένα
 Καὶ 'ς τὴν Τουρκίαν ὅαν ἀστραπαῖς τὰ κλέφτικα τουρῆκια·

καὶ εἰς τὰ ὄρη τῶν ὄρων ἐξ ὧν κατήρρευσεν καὶ ὁ χειμαρρῶς τοῦ πολέμου καὶ ἡ καθαρωτέρα πηγὴ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως, μεταξὺ τῶν ἀνδρείων ἐκείνων πολεμιστῶν οἵτινες διέσωσαν τὸν τύπον τοῦ ἀρχαίου ἡρωϊσμοῦ τελειοποιηθέντα διὰ τῆς καρτερίας καὶ τῆς πίστεως, συνομολογεῖται ἡ ἱερὰ συνθήκη τῆς ἐπαναστάσεως. Τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος εἰκονίζει πιστῶς τὴν προετοιμασίαν καὶ παραμονὴν τοῦ ἀγῶνος· κρύφια συνεντεύξεις, ἀνησυχία, φόβοι, ἐλπίδες, κινήσεις μυστικαί, κτεσταλμένοι πόννοι, πανταχοῦ κινήσεις καὶ δραστηριότης καὶ κέντρον τῶν ἐργασιῶν τούτων ὁ νέος τραγουδιστής, ὅστις πανταχοῦ περιφερόμενος, διὰ τοῦ λόγου, διὰ τοῦ ᾄματος, διὰ τοῦ παραδείγματος ἐγείρει τὸ ἔθνος εἰς τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος πόλεμον·

Νὰ τὸς, σπυώνεται γοργά, καὶ ὅαν ποὺλὶ πετιέται,
 Τρέχει τοὺς κάμπους, τὰ χωριά, ταῖς γῶρας, τὰ λαγκαθία,
 Ὅπου εἶναι ἀνδρὲς γιὰ σπαθί, καὶ κλέφταις γιὰ τουρῆκι·
 Ἰρίκει δύο λόγια μυστικά, καὶ πάντα ἔμπρος πηγαίνει
 Κι' ὅς διαβῇ κ' ὅπου σταθῇ μὴ τὸ γλυκὸ τραγοῦδι
 Ἐυπνάει τ' ἀπόδωκ' 'ς ταῖς φωναῖς, τοὺς κλέφταις 'ς τὰ λημῆρια·

Καὶ ἡ νύκτα τόνε χαίρεται, κ' ἡ αὐγὴ τὸν καμαρώνει.
 Ἄσμα πολεμιστήριον κλεῖει τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τοῦ **Ρήγα** περιγράφον τὰ δεινὰ τῆς δουλείας καὶ προκαλοῦν εἰς τὴν μάχην τοὺς πρώτους ἤρωας τῆς ἐλευθερίας·

Ἀδελφια, τί προσμένετε;
 Λεθόντες μου, τί ἀργεῖτε;
 Ἀδράξτε ὄλοι τ' ἄρματα,
 Ἐ' ἄ λόντες πεταχθῆτε.

Κι' ὅπου τὰ πόδια ὄσες πατοῦν,
 Λόγχοι, βουνὰ καὶ βράχοι
 Ἄρματα βλα θὰ γινούν
 Ἐ' τὴν τρεμερὴ τὴ μάχη.

Ἄς ἦν οἱ Τοῦρκοι ἀμέτροτοι,
 Βροντᾷ ἡ πατριωτικὴ σὰς,

Ὁ κορυνητικὸς ἀσπώνεται,
 καὶ χάνονται ἡμεροσά σὰς;

Εἰς τὸ τρίτον μέρος βλέπομεν τὸν ἥρωα τοῦ ἐπικοῦ τούτου δράματος, διότι ἄλλως δὲν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸ προκείμενον ποίημα, ἐν μέρει τῶν συλλαβόντων αὐτὸν Τοῦρκων· ἀλλὰ καὶ τοὶ ἀλυσομένοι, δὲν κύπτει ὑπὸ τὸ βῆρος τῶν σιδερῶν δεσμῶν, καὶ ὄλην του διατηρεῖ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν χάριν·

Περνάει τ' αἶράκι τοῦ βουνοῦ, ἴλιγη δροσιὰ τοῦ φέρνει
 Καὶ λάμπουν κυματίζοντας τὰ ὀλόκαυρα μαλλιά του.
 Φωνάζει ὁ Μαρασλήππας — « Λεθόντες μου, τί ἀργεῖτε;
 Ἐβῆτε τοῦ Ἰρήγα, βάρτε του, καὶ τὴν Τουρκίαν θὰ σθῆσαι; —
 Μὴ μιάς ὁ νύξ τα σίδερα συντρίβει καὶ πετιέται,
 Κτυπάει δεξιὰ, κτυπάει ἄριστε, δεξιὰ, ἄριστε σκοτώνει·
 Καὶ πάλι πέφτει ζωντανὸς εἰς τῶν Τοῦρκων τὰ χεῖρα.

Ὁ τελευταῖος χορὸς τριπλοῦν ἔχει χαρακτηρῶσα, κατὰ τὰ τρία εἶδη τῶν ἐν αὐτῷ εἰσαγομένων προσώπων· παθητικῆς καὶ περιόλυπος ἐξέρχεται κατὰ πρῶτον ἐκ τοῦ στόματος τῶν γυναικῶν, γυναικῶς καὶ ἡρωϊκῶς ἔπειτα ἐκφωνεῖται ὑπὸ τῶν παλληκαριῶν, καὶ τέλος σοβαρῶς καὶ ὀρησκειτικῶς ἀνυψοῦται διὰ τῶν ἱερέων εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀνακεφαλαιοῦται εἰς τὴν δέησιν. Ὅλιγα τεμάχια ἔχει ἡ νέκ ποιήσεως τόσῃ συγκινητικῆς ὅσῃ τὸ τελευταῖον τοῦτο ᾄσμα τοῦ χοροῦ, εἰς τὸ ἠκούον τὰ τρυφερότερα οἰκογενειακὰ αἰσθηήματα, ἐκτεινόμενα εἰς τὸν εὐρύτερον κύκλον τῆς πατριδος καὶ τοῦ ἔθνους, παράγουσι θεῖαν ἐπὶ τέλους ἁρμονίαν ἀναβαίνουσαν διὰ τῆς μεσιτείας τῆς Θεομήτορος ὡς θυμίαμα εὐσεμον εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ἱψίστου. Καὶ δὲν ἔλει διαφύγει τὴν προσοχὴν τοῦ νοήμονος ἀναγνώστου, ὅτι ἡ εἰκὼν τῆς Θεῆς Παρθένου, ἐν ἣ τὰ γλυκύτερα αἰσθηήματα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἀγιάζονται καὶ θεοποιοῦνται, σύμβολον ἀγάπης ἐνταυτῷ καὶ ἐλευθερίας, αὐτὴ ἦτις ἀπ' ἀρχῆς ἐνέπνευσε τὸν ἥρωα ποιητὴν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἐδέχθη τὴν ὑπόσχεσιν του, ἡ αὐτὴ ἀναφαίνεται καὶ ἐν τέλει τοῦ ποιήματος προσδεχομένη τὰς δεήσεις τῶν πρώτων θυμάτων τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ὀρησκειτικοῦ μαρτυρίου. Τῶντι εἰς αὐτὴν ἀτενίζουσιν οἱ δεδόμενοι,

Ἴσῶν ἰβότα 'ς ταῖς ἀγκάλας τῆς τὸ ἀθάνατο παιδί τῆς
 Μ' εἶνα θεῖο δὲ χαμόγελο ἄν νὰ 'λας — « Καρτερεῖτε·
 Καὶ ταῖς δέησές σὰς ταῖς θερμαῖς, καὶ τὰ πιερά σὰς δάκρυα
 Ὅθ' εἶρω ἡ ἴδια σπλαγγχνική, εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν θρόνο. »

Καὶ οὕτω πανταχοῦ διατηρεῖται καὶ ἐκφράζεται ὁ ὀρησκειτικὸς χαρακτήρ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως, ἣτις εἶναι ἀναγέννησις διὰ τῆς πίστεως μᾶλλον ἢ διὰ τῶν κλασικῶν ἀναμνήσεων, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ὁ καθαρώτερος καρπὸς τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Δύσεως, ὁ ἑωσφόρος καὶ τὸ ἀλάνθαστον σημεῖον τοῦ μέλλοντος πολιτισμοῦ τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου.

Δραματικὸν ἐπίσης χαρακτήρα ἔχει καὶ τὸ δεύτερον τῶν ἐθνικῶν ᾄματων ὁ **Τραγουδιστής**. Ὁ ἔρωσ τοῦ τολμηροῦ καὶ γενναίου ποιητοῦ καὶ τῆς

στεναζούσης εἰς τὸ φρούριον τοῦ Ἀλῆ ἐρυσμίας κόρυς λίαν ποιητικῶς καὶ ἐντέχνως ἱστορεῖται ἐν τῷ πρώτῳ ᾄσματι. Καὶ ὅταν ἀνωθεν προδαίνῃ ἡ κόρη

Μὴ ἐλάσπρη φορέματα
 Ἐ' τὸ κάταρο τοῦ Ἀλῆ,
 Ἴσῶν κρῖνος 'ς τοῦ βράχου
 Τὴν ἄγρια κορφή,

καὶ προσμένουσα τὸν ἐραστὴν τῆς

Μὴ πόθο, μὴ φόβο
 Προδαίναι, τραβείσαι,

ὅταν ἠξεύρωμεν ὅτι, ἐν ᾧ τὸ ἐρωτικὸν ᾄσμα

Γρικεῖται μαγευμένα
 Στεριάς καὶ νερά,
 Ἄθωπος κ' ἄλλος
 Γρικεῖται καὶ ἀγροπνῆ,

δυνάμεθα εὐθὺς νὰ προμνηστεύσωμεν ὅποιον τρομερὰν τύχην προετοιμάζει εἰς τοὺς ἀθώους ἐραστὰς ἡ ὀρησιδιὰ τοῦ τυραννοῦ.

Τῷ ὄντι ἐν μὲν τῷ δευτέρῳ ᾄσματι ἀναπτύσσεται ἡ πράξις, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ μυστηριωδῶς ἀγγέλλεται ἡ καταστροφὴ.

Βισάγεται ὁ τραγουδιστής εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Πασᾶ, τὴν ὀποῖαν

Πύρια κερὰ ἀθουσιόλιτα
 Ὀλόκαυρα φοτίζου,

καὶ ὅπου ἡ κόρη κάθηται πλησίον τοῦ ἐξαστράπτοντος διὰ τῶν ἑπλίων καὶ διὰ τοῦ πυρώδους βλέμματος Ἀλῆ, ὡς ἀγνώστη ἀκτῖνα φογγαριῶδ. Βισάγεται, καὶ μὴ κολακευτικὴν ὑπόκρισιν προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ δεσπότη νὰ τραγοῦδῆσῃ, καὶ ἀρχεται ᾄσματος ἐρωτικοῦ, τὸ ὅποιον διακόπτει ὁ τυραννος καὶ εἰς ἄλλα ᾄσματα ὑπόβιας τὸν παρακινεῖ, δι' ὧν ἐπὶ τέλους ἐκχειλίζει ὁ ἐντὸς τοῦ στήθους τοῦ αἰδοῦ ἀναβράζων πατριωτισμὸς διὰ τοῦ ἐνθουσιώδους ἐκείνου ὕμνου, τοῦ ἐπαξίως ἀνταποκρινομένου εἰς τὴν πόλεμοδραγτὴ φωνὴν τοῦ **Ρήγα** καὶ εἰς τὸν θεῖον διθύραμβον τοῦ Σολομοῦ.

Ἡ καταδικὴ καὶ ὁ φόνος τῶν δύο ἐραστῶν εἶναι ἡ φυσικὴ λύσις τοῦ δράματος. Ἡ αὐτὴ λήμνη ἦτις ἐγένετο μάρτυς τῶν ἀθῶων ἐρώτων γίνεται μνημα τῶν ἐραστῶν. Περὶ τὰ τέλη γαληνιαίας καὶ ἀστεροφωγῶς νυκτός,

Κι' ὅταν τὸ γλυκοῦχάρακ
 Ἐυπνάει τὸ χελιδόνι,
 Ἴσῶν χαίρεται χαρούμενο
 Τὸν ἦλιο ποῦ σμῶνει

Γρικεῖται ἕνα παρῆπινο
 Ἐ' ἄς μὴ κτυπάει
 Τὸ κῆμα, καὶ βοῦλίζεται·
 Ἀπάνου, ἀπάνου ἀφρίζουν,
 Καὶ ἀλίνηται γυρίζουν
 Ἴσῶν πρῶτα τὰ νερά.

Ὁ θάνατος τῆς **Χάμις** τῆς ὀρησιδεσπότης, εἰ δὲ γατόν, μητρὸς τοῦ ἀνθρωπομόρφου ἐκείνου ὀρητιοῦ,

ἔπερ διὰ τῶν προμεριωτάτων χρωμάτων πολλὰς ἐχαρακτήρισεν ἢ ποιήσας καὶ ἢ ἱστορικὴ ἀλήθεια, ἢ λυσσώδης αὐτῆς ἀγωνία, αἱ ἀραὶ, αἱ παραγγελλίαι δὲ παρέδωκεν ὡς ἀπαίσιον κληροδότημα εἰς τὸν υἱὸν τῆς, τὰ προεικονιζόμενα καὶ ἀνήκουστα μαρτύρια τοῦ Γαρδικίου, καὶ αἱ τρομερὰ ὄπτασιαι τῆς μελλούσης καταστροφῆς τοῦ σατανικοῦ ἐκείνου οἴκου, ἐν ᾧ ἐκπροσωπεῖται ὁλος ὁ τρόμος τῆς τυραννίας, καθὼς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ῥήγα ἀνακεφαλαιοῦται ὅλη ἡ δόξα τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας· τοιαύτη εἶναι ἡ ὑπόθεσις τοῦ τελευταίου ποιήματος ἔπερ ἄλλοτε ὑφ' ἡμῶν ἐκδοθὲν ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ (Ὅρα φυλλ. 199) δὲν ἐπιδέχεται λεπτομερῆ ἀνάλυσιν, διότι ὅλον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐμφαίνει κατ' ἀνάγκη βαθμὴν τὴν ποιητικὴν ἐκείνην ἐντέλειαν, ἣν εἶδομεν ἄχρι τοῦδε διασπαρμένην εἰς τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ ποιητοῦ μᾶς.

Ἐὰν δὲ τώρα μᾶς ἐπιτρέπετο ν' ἀνακεφαλαιώσωμεν τῆς ἐντοπίσεως μᾶς καὶ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ διὰ τοὺς τυχόν ἀναγνώστας τῶν ὀλίγων τούτων λέξεων, ἠθέλομεν συμπεράνει ἄνευ δισταγμοῦ, ὅτι ἡ ποιήσας τοῦ ἡμετέρου φίλου, ἀνεξερτήτως πάσης πρὸς αὐτὴν ἀτομικῆς συμπαιδείας, ἐφάνη εἰς ἡμᾶς ἀπόφοια γνησίας ποιητικῆς ἐμπνεύσεως, ἐθνικώτατον ἔχουσα χαρακτῆρα, ἐμφράζουσα τὴν ἀλήθειαν τῶν κοινωνικῶν καὶ ἀτομικῶν γεγονότων ὅσα ἄρα γοῦντα τὴν Ἑλλήν εἰς τὴν παῖσιν συναποτελοῦσι τὴν πνευματικὴν αὐτῆς ὑπόστασιν, δι' ἐνοσίωδον, παθῶν καὶ εἰδῶν καταλλήλων πάντοτε καὶ ἐντέλως προσηρμοσμένων εἰς αὐτήν, καὶ διὰ ποιητικῆς φράσεως καὶ στιχοιουργίας, αἰτινας, αὐθορμήτως ἐκφερόμεναι ἐκ τῆς ἀενάου καὶ καθαρῶτάτης πηγῆς τῆς θεϊκῆς ποιήσεως, ἔλαβον διὰ τῶν μελῶν τοῦ ποιητοῦ τὴν ἐντελεῖαν ἐκείνην ἐπεξεργασίαν δι' ἣς δύνανται νὰ καταστηθῶσιν εὐχερῆς καὶ ἐναρμόνιον ὄργανον τῆς μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἡμετέρου ἀναγεννημένης ἑλληνικῆς ποιήσεως.

Ἐν Κερκύρα, τῆ 1 Ἰουλίου 1858.

Π. ΒΡΑΙΔΑΣ ΑΡΜΕΝΗΣ.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ Ο ΠΗΓΑΣ,

—ooo—

Ἐν τῇ παρὰ τὸ Βυζάντιον μικρᾷ νήσῳ Χάλκη ἰδρῦθη πρὸ δεκαεσσάρων περίπου ἐτῶν Θεολογικὴ Σχολή, ἣς ἐπιστατευομένη ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ὑπὸ πολλῶν φιλοεργῶν συντρέχομένη, παρήγαγεν ἕως τῆς σήμερον καρποὺς οὐκ εὐκαταφρονήτους· διότι, πληρὴ τῶν ἁλλῶν φοιτητῶν, ἐξήκοστα καὶ πάντε ἐξῆλθον φέροντες διδάκτορας διπλόμα, καὶ διασπορισθέντες

εἰς διάφορα μέρη οἱ μὲν ἀνέλαβον τὸ κήρυγμα τοῦ θεοῦ λόγου, οἱ δὲ ἀνεδείχθησαν καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἄλλοι ἐγένοντο γραμματεῖς ἀρχιερέων, καὶ ἄλλοι ἀνεβιβάσθησαν καὶ εἰς αὐτὸ τοῦ Ἐπισκόπου τὸ ἔθλημα.

Ἐκ τῶν διδασκάλων τούτων, ὁ ἐν Ἱεροδιακόνοις Γερμανὸς Γρηγοράς, ὁ καὶ καθηγητὴς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, συντάξας ἀπὸ ἡγεύελε κατὰ τὰς τελευταίας ἐνιαυσίους ἐξετάσεις λόγον ἢ μύλλον βιογραφικὸν σχεδίασμα περὶ Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, τοῦ μακαρίου ἐκείνου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τοῦ « ἐν σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ περιβοήτου », κατὰ Μελέτιον τὸν συγγραφέα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Τὸ σχεδίασμα τοῦτο παραθέτοντες ἐνταῦθα, εὐχόμεθα νὰ μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι τὸν γράψαντα ἀνερευνῶντες καὶ δημοσιεύοντες τὰ περὶ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἱστορία ἡμῶν ἄχρι τῆς κολυδῶρου ταύτης ἐποχῆς, εἰ καὶ πῶς ἐλλείπει κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς ἰδίως χρόνους, οὐδὲν ἥττον σώζεται ὡς τις ἀλυσὶς ἀδιάκοπος καὶ συνεχῆς, ἣν παρακολοῦθοντες διδασκόμεθα τὰς περιπέτειας τοῦ ἔθνους καὶ τὰ ἔργα τῶν ἡμετέρων προγόνων. Ἄλλ' ἢ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἱστορία μένει δυστυχῶς εἰς οὐρανὸν ἀνεξερευνήτος καὶ ἀσφαγῆς· καὶ ὅμως δὲν εἶναι αἴτιον ἢ ἀδοξότερα μέρος τοῦ ἔθνικου ἡμῶν βίου. Ὅπως κατὰ τὸν ἰδιωτικὸν βίον τότε μάλιστα γινόμεθα ἀξιοὶ τιμῆς ὅτι, ἀπολέσαντες καὶ πλοῦτον καὶ εὐκλείαν καὶ ἰσχὺν, παλαίωμεν καρτερικῶς πρὸς τὴν συμφορὰν καὶ ἀγωνιζόμεθα νὰ ἀνακτήσωμεν τὰ πρῶην ἀγαθὰ, ὅστω καὶ τὰ ἔθνη τὰ πρὶν μὲν ἐνδοῦα καὶ ἰσχυρὰ, τῶν δὲ δεδουλωμένα καὶ ἀσθενῆ, τοσοῦτω μᾶλλον ἀξιοῦνται τῆς παρὰ τῶν ἁλλῶν εὐνοίας καὶ μελέτης, ὅσο γυναιότερον ἀνθίστανται εἰς τὴν καταπίεσιν καὶ συντονώτερον κοπιῶσιν ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀποκαταστάσεως. Ἐὰν λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἡ δουλεία ἐγένετο ὑπὲρ πᾶσαν ἁλλήν χαλεπωτέρα, ὅποια ἄρα ἐπῆρξεν ἡ ἠθικὴ ἐκείνη δύναμις ἢ ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας παραλύσασα καὶ ματαιώσασα τῆς πανωλέθρου τυραννίας τοὺς καταστρεπτικὸς ἀγῶνας; Τίνας οἱ θαυμάσιοι ἄνδρες οἱ ἐν μέσῳ πολυχρονίων δοκιμασιῶν καὶ ζόφου βαρβαρότητος καὶ στερήσεως παρτοδαπῶν χειρῶν γηθήσαντες τὸ δουλοῦν ἔθνος καὶ παραδόντες αὐτὸ τὸ 1821 ἔτος εἰς χεῖρας μεγαλοπραγμόνων καὶ παραδόλων διαδόχων; καὶ ὅποια αἱ θυσίαι καὶ οἱ τρόποι αὐτῶν καὶ οἱ ἀγῶνας;

Ὅρθως ἄρα εἴπομεν ὅτι ἡ ἐξέτασις τῶν δουλοκῶν χρόνων δὲν εἶναι ἢ ἀδοξότερα μέρος τῆς βίης ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Ὡς εὐγραμμοσύνης ἐθνικῆς ἀξιοὶ ἐπῆρξαν οἱ ἀπαλλάξαντες τοῦ βαρβαρικοῦ κλέθρου τὴν ἰδέαν καὶ ἀκμάουσαν Ἑλλάδα ἐν Θερμοπύλαις καὶ Σαλαμίτι, οὕτω τῆς αὐτῆς ἢ καὶ μείζονος εὐγραμμοσύνης ἀξιοὶ εἶσι καὶ οἱ συταγαγόντες καὶ μετ' εὐλαβίας καὶ κινήτων συντηρήσαντες τὰ οἰκτρὰ τανάγια τοῦ ἔθνους, καὶ περισώσαντες αὐτὰ ἀπὸ τελείου κατακλιτισμοῦ.

Καὶ δυσχερεστάτη μὲν ἡ σύμψηξις τοῦ μέρους τούτου τῆς ἱστορίας διὰ τὴν ἑλλήσιν εἰδήσεω, οὐχ ὅμως καὶ ἀδύνατος· νομίζομεν μάλιστα ὅτι θέλομεν κατορθῶσι νὰ πορισθῶμεν στοιχεῖα ἱκανά, εἰς ἐγκύψασιν ἰδίως εἰς βιογραφίας βίως ὁ σοφὸς τοῦ Ἑλλήνων ὁμηγορίας συγγραφεὺς, ἢ ὁ Ἄρθμος Μαλαράκης, ὁ ἐκπονήσας τοὺς βίους τῶν ἐπισήμων τῆς Κεφαλληνίας ἀνδρῶν, ἢ ὁ γράψας τὸ περὶ Μελετίου Πηγᾶ σχεδίασμα. Ἡ Ἐκκλησία πλουτεῖ πρὸ πάντων ἀνδρῶν τούτων· διότι μετὰ τὴν ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁλος ὁ πολιτικὸς τοῦ ἔθνους βίος συνεκστρώθη ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς, καὶ ἐν αὐτῇ ἀνέλαμψαν φαστῆρες ὡς ὁ Πηγᾶς καὶ Μαργουρίτης καὶ Γαβριήλ ὁ Φιλαδελφίας καὶ Λούκαρις, οἵτινες διὰ παθημάτων καὶ θλίψεων καὶ συγγραμμάτων ἀνεδείχθησαν στόλοι ἀκράδαντοι καὶ ἀγλαίσματα περικλεισῆς πατρίδος καὶ τῆς θρησκείας.

Ἰδοὺ ὁ περὶ Πηγᾶ λόγος, ὃς ἐξερωνήθη ἐνώπιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν καὶ πολυπληθοῦς ἄλλου ἀκροατηρίου.

Ἰπὸ τοῦ γεγραμμοῦ ἡμῶν ἰθύντορος καὶ τῆς χορείας τῶν ἀξιωματικῶν συναδελφῶν αἰρεθείς ἵνα κατὰ τὴν εὐσημίον ταύτην ἡμέραν ἀπαγγείλω τὸν ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ ἀπαιτούμενον λόγον, καὶ κατὰ μόναν περισκεψάμενος τί ἂν εἰπῶν καὶ ἀγορεύσας πρόσφορον ἂν ἐξέλεγον λόγου θέμα καὶ τῆς ἀκροατικῆς ἀντιλήψεως οὐκ ἀνάξιον, ἀλλὰ καὶ ἀκριβῶς συμβαλὸν τῇ ἐμῇ διαθήσει τε καὶ προτίσει, ἔχων ἐπὶ τέλους ἵνα περὶ αὐτῶν εἰκόνα ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας ἡμῶν Ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐθνικῆς ἱστορίας, ἀνδρῶν εἰς τὰ μάλιστα διαπρέψαντος κατὰ τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους χρόνους ἐπὶ τῇ ἀρετῇ καὶ γνησίᾳ πολυμαθείᾳ, καὶ πολλὰ σύμπαν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ὠφελήσαντος ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς καθέδρας, καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἀληθείας, καὶ ἀπὸ τῆς ποιμαντικῆς ράβδου καὶ σύριγγος, καὶ ἀπὸ τοῦ μονοστεφῆος καὶ καλλιγόνου αὐτοῦ καλάμου τίνος δ' αἴθη ἢ πολυμήνης καὶ ἀξιωματικῶν εἰκῶν; — Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, ἀρχιεπίσκοπος ἀναγεννητοῦ τῆς πατρίδος καὶ ὕψι-

νοῦσης σοφίας καὶ στήλου ἀκράδαντου τῆς ἀληθείας εἰς θεὸν πίστωσης καὶ ἐλπίδος. Αὕτη ἡ εἰκόνα εὐτυχῆς δ' ἐγὼ εἶναι ἐν ὅτῳ γραφικωτάτῳ ἀντικειμένῳ μὴ πάθω τὸ τῶν ἀτέλμων ζωγράφων, οἵτινες, νῶς εὐμοιροῦντες πολλὰς καὶ καρδίας ὁπωσοῦν εὐαισθητοῦ, ἀντιλαμβάνονται μὲν ζωπρῶς τὸν ἐξικονιζόμενον, ἀλλ' ἐν τῇ διαγραφῇ ἀποδιδούσιν αὐτὰ κατὰ πολὺ ἀσθενέστερα καὶ κατώτερα τῶν ἀρχετύπων, μὴ συντρέχουσας καὶ τῆς χειρὸς. Ἄλλ' ὁπωσδήποτε πάντες γινώσκομεν ὅτι τὸ κατὰ δύναμιν καὶ θεῶ φίλον καὶ θεοφιλέσι κριταῖς. Καὶ ταῦτα μὲν σύντομα καὶ ἀπλᾶ κείσθω ἐν μοίρᾳ προοιμίου· ἀρχομαι δ' αὐτίκα τῆς κατ' ἐπιτομήν βιογραφικῆς ἀφαγήσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀνδρῶ, ἐπικαλεσάμενος εὐσεβάτως τὴν μετ' εὐμενείας ὑμῶν ἀκράσιν.

Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, αὐτὸ τὸ περὶ τὴν ἔσω καὶ ἔσω μάθησιν κλέος, οὐχ ὅπως τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ τῶν ἂν Ἑυρώπην ἐθνῶν καὶ τὰ πορρωτάτω διήλθε διακροτητικῶς (α), ἐγεννήθη μετὰ τοῦ 1535 καὶ 1540 ἐν τῇ πρωτεύουσῃ πόλει τῆς εὐάνδρου νήσου Κρήτης. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἐνηριθμοῦντο ἐν ταῖς μάλιστα τιμίαις καὶ πλούτῳ κομώσεσι οἰκογενεαῖς τῆς πόλεως, οὐχ ἥττον δὲ καὶ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ. Καὶ πρῶτον ὁ Πηγᾶς ἐκατέδευθη ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι καὶ τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Λατινικῇ ὑπὸ τινι Ἱερομονάχῳ, Βλαστῷ τὸνομα, ἐν οἷς ἐπὶ τοσοῦτον ἠδουκίμησεν, ὥστε ἐδουμάζετο οὐ μόνον ἐπὶ τῷ λέγειν κομψῶς καὶ πείθειν εὐχερῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἰκανότητι τοῦ συγγραφῆν γλαφυρῶς.

Ἡ Κρήτη κατὰ τοῦτους τοὺς χρόνους καὶ ἐφεξῆς μέχρι τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος μεσοῦσης, ἐτέλει ὑπὸ τὴν Βενετικὴν ἀρχήν, ἣτις εἰ καὶ δι' ἄλλους σκοποῦς, ἀλλ' οὐν διώκει τοὺς ὑπ' αὐτὴν Κρητῆς ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς· ἐλευθερώτερον καὶ ἡπιώτερον τοὺλάχιστον μέχρι τινός, οὐδ' ἀντεστρατευτό οὕτω πασιδῆλως κατὰ τῆς πρὸς μάθησιν ὀργώσεως νεότητος, ἀλλὰ καὶ ἀσμένως ἐδέχετο τοὺς φεύγοντας τὴν τότε ἀνωμαλίαν τῆς ἐκείνων πατρίδος. Ὁ μολογητέον οὐν χάριν τῆς ἀληθείας ὅτι ἡ Κρήτη μετὰ τὴν γενικὴν μεταβολὴν τῶν καθ' ἡμᾶς, δεξαμένη εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς πολλοὺς τῶν τότε ἐπὶ παιδείᾳ διασημῶν ἀνδρῶν, κατέστη ἑστία οὐκ εὐκαταφρόνητος τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ μαθήσεως, καὶ μῆτηρ πολύτεκνος καὶ εὐτεκνος, δι' οὗ ἐγέννησεν ἀνδρας μεγαλωφελεῖς καὶ μέγας καὶ συνεργοὺς εἰς τὴν τῶν ἀπολεσθέντων ἀνάληψιν. Ἀλλὰ λίαν λυπηρὸν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων λογίων ἢ καὶ ἐξ αὐτῶν ἰδίως τῶν τῆς νήσου, οὐκ ὀλίγους καὶ σήμερον ἀριθμούσης τῶν γραμμάτων μόνους, οὐδεὶς ἐφιλοτιμήθη ἵνα ἀναγράψῃ ὅσον εἶδόν τε περιστατῶμεναι καὶ ὀρθῶς ταύτην τὴν πολυάνδρον ἀλλὰ καὶ εὐάνδρον ἐποχὴν τῆς Κρήτης, συναγείρων ὡς πολυτίμους μαργαρίτας τὰ ἐνθεν ἐκείθεν περιφερόμενα καὶ ἐν κισσῶσι στήτων τρωπῶν ἀποκείμενα χειρῶν γραφῶν συγγραμματα, βίους, ἐπιστολάς, ἀπομνημονεύματα καὶ ἄλλα, ἐξ ὧν ἀπαν-

(α) Εὐγ. Βουλγ. Λόγ. σελ. 41.

των άρσους ως από πηγής, συναμολογήσει φιλαλήθως και συμπληρώσει φιλοτίμως τήν πάτριον ιστορίαν ο νέος Ιστορικός, δάρον κάλλιστον και άνεκτήματον τοίς όμογενέσι ταύτων δωροδορών, τοίς δε ξένοις τοίς τά ήμέτερα μέχρι γελοίου πολλάκις παραμορφούσι φώς τηλαυγές και ύψηλόν άσφαλή έσομένην.

Έν τή είνουμουμένη λοιπόν ταύτη και μουσοτραφεί Κρήτη πᾶσαν τήν έγκύκλιον σύν τή Λατινίδι διελθόν και έν τοίς θρησκευτοίς άραρότως παγίωθεις, έξέρχεται ο Πηγᾶς τής ενεγκαμένης και άλλων άνθρώπων ιδέει άσπρα και νδον γινᾶναι και πρώτιστα καταλαμβάνει τήν τότε πολιτικήν τής πατρίδος Μητρόπολιν, τήν Βενετίαν, όπου διατρίψκς έπ' όλίγον και έτι ώφέλιμον και καλήν συναρπάσας, μεταβαίνει τελειότερας σπουδής έφιέμενος εις τό κλεινόν Πατάβιον, όπου έν μιᾷ τών έπιστολών αὐτοῦ (66) μητέρα τών λόγων καλεῖ, ώς περ πάλαι και ο έν άγίοις Γρηγόριος τᾶς κλεινάς Αθήνας· εκεί δε διήκουσεν Ιακώβου τοῦ Ζαθαρέλλα εις τᾶς τής Λογικῆς μαθήματα, επί τινα δε έτη ένησχολήθη φιλοτίμως και εις τήν Ιερᾶν τών Ασκληπιζιδᾶν τέχνην, μη άνεχόμενος μηδέν τών κλῶν διαφυγείν αυτόν, μηδὲ άπολειφθῆναι τών φιλοπόνην μελίσσῶν.

Ο Πηγᾶς πετυκνωμένος ήδη τόν νοῦν και τήν καρδίαν άναπεικλασμένος από τής πατρίδος έξησεν έν άμοτέραις ταίς Ιταλικαίς πόλεσι βίον ιδιότυπον και παραδειγματικόν, μηδεμίαν ξενικῆς διαφθοράς μετασχών, άλλᾷ μάλλον μεταδίδους τών έν εἴγε κλῶν και χριστιανικῶν ήθῶν, τοίς πᾶσι προκείμενος τύπος και ύπογραμμός τοῦ καλοῦ μαθητοῦ και τοῦ άσεβοῦς χριστιανοῦ· συντόμως δ' εἰπεῖν ή βιοτή τοῦ Πηγᾶ έν ταίς Ιταλικαίς χώραις άναμνήσκαι ήμῶν τήν τοῦ Βασιλείου και Γρηγορίου έν ταίς αείποτε κλειναίς, άλλᾷ τότε εἰδωλολατρουσίας Αθήναις, έν αἷς, κατά τήν μαρτυρίαν τοῦ Γρηγορίου, μάλλον έβεβαιώθη εις τήν πίστιν ή Ιερᾶ έκείνη ζυωρίς, καταμαθοῦσα τό μάταιον έκείνων και άπατηλόν.

Αἱ Σχολαί, αἵτινες έτέλουν υπό τήν άμεισον ή έμμεσον έπιπόρην τοῦ Παπισμοῦ, εἶθας εἶθας ή μάλλον θρον άπαράβατον και άστηρῶς έπιτιθέμενον, ίνα εις οὐδένα έπιδιδῶσι δίπλωμα τῶν έν αὐταίς φοιτησάντων και άριστευσάντων, εἰμῆ πρό τής παραλαβῆς ήρῶντο τήν πάτριον πίστιν και άμολόγουν παρήσια τήν παπικήν· θθεν ύποστάς και ο Πηγᾶς τᾶς νενομισμένας έπί διπλώματι έξετάσεις και μετ' εὐφημιῶν κριθείς τοῦτου άξιος άπητήθη οἶον άντάλλαγμα τήν Κατολικο-ρωμᾶν άμολογίαν· άλλᾷ φρέξας ο όρθόδοξος μαθητής πρός τό τοιοῦτον άκούσμα και τᾶ ότα αὐτοῦ βύσας έξήλθεν εκ τής χορείας τών διδασκάλων, καταλιπών αὐτοίς και διπλώματα και άριστεία και τᾶ λοιπᾶ τής άνωθροπίνης δόξης παράσημα. Οὕτω τοίγυν ο γενναίος Μελέτιος έν γῆ άλλοτρία και πολεμία συντρίψκς τᾶς πολυμηχανούς τής μισαλλοδοξίας παγίδας, διεφύλαξε σῶαν και άπαρρηγόητον τήν παρακατα-

θήκη τής καλής και άποστολικῆς άμολογίας, ήν εκ παιδῶν εις τήν άπ' αἰῶνος όρθοδοξούσαν γῆν και έμαθε και έδιδάχθη και μετ' αὐτῆς συνυξήθη, μη στέφκας μηδὲ μέχρις έπινόιας άνταλλάξει εκείνης τήν παπῶαν· πιστεύομεν δ' ότι οι σοφοί τοῦ Παταβικῶ Γυμνασίου Καθηγηταί έν τῷ προσώπῳ τοῦ Πηγᾶ άνεμνήσθησαν τότε, ει και μη άδυνάμενοι ής ο τότε παπείων, άλλᾷ γοῦν δάκνοντες τᾶ γεῖλη και θκαυμάζοντες, άνεμνήσθησαν, λέγω, τῶν ήμερῶν τοῦ έν άγίοις Μάρκου τοῦ Έφῆσου, όστις και οὔτος άποδημάσας τήν έν τῷ αὐτῷ γῆ, άλλᾷ δι' άλλον σκοπόν, άποδημίαν και βιασθείς· ήπό τε τῶν ήμετέρων και τῶν ξένων ύπογράψκς τῶν θρον τής Φλωρεντινῆς Συνόδου, άντίστη άτρόμητος και έξέπτη ως ύπάπερος άετός εκ τής δυτικῆς έκείνης άγλῆος πρός τήν άνατολήν τοῦ πυγκίου τής όρθοδοξίας φωτός, μηθ' όμολογήσας, μηθ' ύπογράψκς μετᾶ τῶν λοιπῶν τῶν κακόδοξον θρον τής διεφύλαγείας και κατεσχισμένης ένώσεως· (Ιστορ. Συροπ.).

Οὕτως ο Πηγᾶς άποπερατώσας τᾶς εἰαυτοῦ σπουδᾶς και τῆ τής όρθοδοξίας σφραγίδι σεσημασμένους, επανακάμπεται εις τήν πατρίδα, εἶθα υπελθῶν τό μοναχικόν σχῆμα φέρων εἰδωκεν εἰαυτέν εις τήν Μονήν τοῦ Αγγραβίου· αὐτη δε ή Μονή, ής τήν Ιστορίαν αὐτός ο Πηγᾶς συνέγραψεν, ήν τό αρχαιοτέρων και μάλλον διαπρέπον κοινόνειον έν τῷ νήσῳ Κρήτη. Ένταῦθα υπό έναρέτω ή Γουμμένη τῷ Σιλβέστρῳ, τῷ μετᾶ ταῦτα Πατριάρχῃ Αλεξανδρείας, εκκαθάρας εἰαυτόν πάσης άλλοθροῦ ιδέας, προαγωγῶν ήσύχως τᾶ έν άλλοδαπῇ συκομισθέντα ποτῆ τᾶν πάτριον σπάρταν και εἰτι δυσπειθῆς και δυσάρμοστον πρός αὐτήν άποσκυβαλίσκας, έξήλθε μετ' οἱ παλῶ κρηύττων άπ' όκρίθοντος έν τῷ πρωτευσῶσῃ και άλλαχού τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ πλουσίως και καρποφόρως· τοῦτο δε μεγίστην τιμήν και ύπόληψιν έρεξῆς περιποιήσαν τῷ Πηγᾶ ανά πᾶσαν τήν νήτον, παρεσκεύασεν αὐτῷ και τήν από καθέδρας έν τῷ αὐτῷ πρωτευσῶσῃ διδασκαλίαν, ής συχοι και οὐ νάνυμοι έσπάσαντο άκορῆτως τᾶ νάμματα. Πᾶσον χρόνον δε διέμεινε διδάσκων έν τῷ υπ' αὐτοῦ συσταθεισῷ Ελληνικῷ Σχολῆ, μετᾶ βεβαίυττης εἰπεῖν οὐ δύναμεθα· τοῦτο μόνον γινώσκομεν, ότι τῷ 1592 ήν έν Αλεξανδρεία παρα τῷ Πατριάρχῃ Σιλβέστρῳ, όστις χειροτονήσας αὐτόν Ιερέα, προήγαγε τοῦτον εις τό τοῦ πρωτοσυγκέλλου όφφίκιον· καθότι ο Κροῦσιος έπέστειλεν αὐτῷ, κατά τό αὐτό έτος πρωτοσυγκέλλῳ τυγχάνοντι (Γουρκο-Γραικ. σελ. 531).

Αλλά τᾶ αξιώματα ταῦτα και οι προβιθασμοί οὐδόλις έσχυσαν μεταλλάξει τόν αὐστηρόν και άσκητικόν αὐτοῦ βίον, ήν καθήρτισατο εις τᾶ εὐαγῆ σεμνεῖα τής Κρήτης, οὐδ' αἱ κατά κόρον τύρβαι και μέριμναι και ή πάμφωτος τῶν άνθρώπινων πραγμάτων βοή άπεμάχρυναν αὐτόν τῶν φίλων Μουσῶν, άλλ' οἶονεἰ παραμυθίας και άναψυχῆς άπροξείχετο τούτων, και περ άποδυσπετουσῶν, ως γνωστόν, πρός τᾶς ταραχᾶς και τᾶς άνω και κάτω φαρᾶς. Η οίκια τοῦ πρωτοσυγκέλλου Πηγᾶ έν Καίρῳ,

περιστοιχιζόμενου υπό μοναχῶν σεμνῶν, άνεμνήσθησας αρχίας έπ' άρετῆ τῶν έν αὐταίς ένασκουμένων διαβοήτους Ακύρας τής Θεοῦαίδος, ή μάλλον όμοιάς πρός τᾶς χλοαζούσας και καταφύτους· έκείνας όάσεις, αἵτινες έν μέσῳ άμμοῶδῶν και πνιγηρῶν έρήμων κείμεναι, παρημυθοῦσι και ένισχύουσι τόν υπό τοῦ καύσανος και τής λειψυδρίας ταλαιπωρούμενον περαδίτην. Και τής μέν σεμνῆς και Ιερατικῆς αὐτοῦ πολιτείας μάρτυρας τρανόφθογοι πάντες μονοουχί οι τήν Αgyptον και τήν Ανατολήν κατά τοῦς τότε χρόνους περιηγούμενοι άλλοδαποί, οἱ τινες έπισκεπτόμενοι τόν Πηγᾶν έθυμάζον τό τε αρχαίον τοῦ ήθους και τό σταθερόν τοῦ φρονήματος αὐτοῦ, συγκεκριμένα άμρότερα μετ' άφέλειας άττικῆς, οἶχ ήμισα δε και τήν άμφιλαφή πολυμάθειαν τοῦ άνδρός, οὔτινος ή μετ' έκείνων συνέντευξις άπέβαινεν οἶαν υπεραπολογία υπέρ τής όρθόδοξου εκκλησίας και διδασκαλία επί τό φρονεῖν έκείνους φιλανθρωπότερον περι τῶν ήμετέρων πραγμάτων, όστε ένῷ ήρχητο εκ δυσμῶν πρός άνατολᾶς μετᾶ σκαπαῶν, ως εἰπεῖν, και πῶτων άνασκάψοντες τοῦς τάρους ήμῶν, ως πάλαι τεθνεῶτων, ή και άπολαύσαντες ήμᾶς, εἰρισκον παρᾶ πᾶσαν προσδοκίαν και ζῶην λελευκασμένην μέν υπό τῶν άγχιστρόφων μεταβολῶν, άλλ' ως φοίνικα έν τῇ ἰδία τέφρᾳ αὐξάνουσαν, άρδευομένην υπό τᾶς εις Θεόν πίστειας και έλπίδος, και πῶτα παιδείας και άρετῆν γνήσιαν και εὐσέβειαν· πάτριον και σύνεσιν οὐκ εύκαταφρόνητον· άτινα πάντα οἶον νεῦρα και όστα· συνέχουσι και συγκροτοῦσι πᾶσαν άνθρωπίνην κοινωνίαν, και γεγηρηκυῖαν και συχνᾶ υπό λάθρων άνέμων προσβαλλομένην· και οὕτως οι φιλανθρωπότεροι και συνετώτεροι τῶν τότε δυτικῶν περιηγητῶν, επανερχόμενοι εις τᾶ ἰδια και έν τοίς κατ' αὐτοῦς όδοιπορικοίς φίλα τε έγγραφον υπέρ ήμῶν και παρήσια εκήρυττον· τοῦς δε παρ' αὐτοίς σοφοῦς και εὐσεβεῖς παράρμων εις κοινωνίαν γραμμάτων και θρησκευτικῆς έπαφῆς. Έντεῦθεν αἱ γνωσταί εκ τής Ιστορίας κατά διαφόρους έποχᾶς άλληλογραφαί τῶν σοφῶν τής δύσεως μετᾶ τῶν ήμετέρων και αἱ θρησκευτικαί άπόπειραι, εἴπως εἰνωθεῖεν αἱ κατά τήν δύσιν κατατετμημένα χριστιανικαί εκκλησιαί μετᾶ τής όρθόδοξου άνατολικῆς, ής τό καθάρν τής τε δογματικῆς και ήθικῆς διδασκαλίας, άμα δε και τήν από τῶν Αποστόλων μέχρις ήμῶν διήκουσαν Ιεραρχίαν και τότε και σήμεραν οι εὐσεβεῖς και φιλαλήθεις ξένοι και γράφοι και άνομολογοῦσι στεντορείως έν ταίς συγγραφαίς, ταίς φιλοσόφοι αὐτῶν διατριβαίς και από τής διδασκαλικῆς καθέδρας.

Ο Πηγᾶς, και περ υπό πολλῶν κυμάτων δερθόμενος και πρός πολλές παλαιῶν περιπετειᾶς, οὐκ έπαυσε ταίς μουσικῆς συνομιλίῶν, καθᾶ έφημεν, ότε μέν μελετῶν έν τοίς συγγράμμασι τῶν τε θύραθεν και έρωσῶ, ότε δε τοῦς περᾶ αὐτόν διδάσκων, άλλοτε δε περι διαφόρων συγγραφῶν. Γόνον κάλλιστον εκ τής έν Αgyptῳ λιπαρᾶς αὐτοῦ μελέτης έχομεν δύο πραγματείας περι εκκλησίας· άμφοτέρως δε ταῦ-

τας στρωματεῖς επιγράφας, άπέστειλεν ο νέος Κλήμης τής εκκλησίας τήν έτέραν τῷ 1583· πρός τόν αυτοκράτορα τής Ρωσίας Θεόδωρον, προτάξας και έπιστολήν έλληνιστί· τῷ δε 1585· πρός τόν έν Κωνσταντινουπόλει ἱσως ένδημοῦντα πνευματικόν αὐτοῦ πατέρα, τόν πατριάρχην Σιλβέστρον.

Επί παλῶ άπησῶδλῆσε τόν άκάματον Πηγᾶν και ή κατά ταῦτους τοῦς χρόνους άναφανείσα περι τό καθιερωμένον Ιουλιανόν ήμερολόγιον καινοτομία τοῦ πάπα Γρηγορίου, ήτις πολλές μάχας και έριδας και στάσεις έναπέρασα εις τήν δύσιν άντήχκας και μέχρι τής Ανατολῆς. Κατά προτροπήν τοῦ Σιλβέστρου, συνέγραψε περι ταύτης τής ύποθέσεως βιβλίον εὐογκον περι τοῦ Πάσχα και έτερον τόμον Αλεξανδρινόν αὐτό έπονομάσας, πρός άντιδιαστολήν τοῦ έν Κωνσταντινουπόλει περι τής αὐτῆς ύποθέσεως έκδηθέντος, άτινα έφεξῆς άπέσταλε και πρός τόν εἰρημένον αυτοκράτορα μετᾶ μιᾶς έν αρχῆ λατινιστί συγγεγραμμῆνης έπιστολῆς, προσυλάξκς διά τούτων και τοῦς εκεί όρθόδοξους από τῆς αὐθαίρετου και αείποτε ζιζάνια έσπειρούσας άλογίστου καινοτομίας. Έργον έστιν αριθμησαι τᾶς έπιστολάς αὐτοῦ, άς άπέστειλε περι τούτου πρός τοῦς πανταχού γῆς όρθόδοξους και έτεροδόξους σοφοῦς. Τήν συντομίαν θρησκόντες παραλείπομεν ένταῦθα τοῦς λόγους, διατί τοσοῦτον άντίστη και άνθίσταται ή άνατολική εκκλησία πρός τήν παραδοχήν οὔτως άδιαφόρου φαινομένου, και κατά μαθηματικῆν ακρίβειαν όρθῶ άποδειχθέντος χρονολογικοῦ συλήματος· άλλως τε τήν τοιαῦταν διόρθωσιν τοῦ ήμερολογίου κατενόησαν πολῶ πρότερον και οι ήμετεροι και έσημείωσαν έν ταίς κατ' αὐτοῦς συγγραφαίς· άλλ' αἱ έσωτερικαί και έξωτερικαί άνωμαλῆαι τῶν τότε χρόνων εκάλυσαν αὐτοῦς τοῦ εἰσαγαγεῖν ταῦτην εις χρῆσιν εκκλησιαστικῆν τε και πολιτικῆν· άστε οι πάντολμοι Γραικοί οὐδὲ κατά τοῦτο υπελείφθησαν τῶν Ρωμῶν, προαρκάσαντες δίχρα φιλανθρωπίας τινός τᾶ κάλλιστεῖα τοῦ σοφοῦ έπινοήματος.

Ο έν Κωνσταντινουπόλει θρόνος και λαῶς έπασχε τότε τᾶ πάνδεινα, υπό έσωτερικῶν και έξωτερικῶν αντιποινῶν κλυδωνιζόμενος· όθεν ο Πηγᾶς (1585—6) προσκαλεῖται συναντιλήστωρ παρα τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Θεολήπτου εις Κωνσταντινούπολιν· και οδτω μεμερισμένος και τής καθολικῆς εκκλησίας μερίμνης άναβαίνει, και περ νοσῶν εις Κωνσταντινούπολιν. Ένταῦθα παρακλήθεις υπό τῶν άρχιερέων, άλλᾷ και βιασθείς παρέμεινε τρία όλα έτη, διεξάγων τᾶς ύποθέσεις μετᾶ συνέσεως και διδάσκων κατ' οἶκος μέν τινας τῶν φίλων τήν έξω σοφίαν, επ' εκκλησίας δε τό εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Εκ τοῦ τριετοῦς ένταῦθα κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου έχομεν μέχρι σήμεραν έν χειρογραφοίς σωζόμενας ΚΗ' όμιλίαις, τᾶς πᾶσας χρουσσομιζούσας και πλήρεις πολυμαθείας τε και τής από τής βυτορικῆς Ιαχῆος τε και δυνάμειως· μικρόν δ' ύστερον περι διαφόρων συγγραφῶν. Γόνον κάλλιστον εκ τής έν Αgyptῳ λιπαρᾶς αὐτοῦ μελέτης έχομεν δύο πραγματείας περι εκκλησίας· άμφοτέρως δε ταῦ-

ὁ Πηγᾶς οὐκ ἐψεύθη τῆς προφῆσεως ὁ ἐπάρατος Καρύκις κατορησάμενος τοῦ ἱεροῦ Νικητῆρος μετὰ χλευῆς τῶν ἀκουσάντων, παρεμωκῶς τὴν ὕψαι λαιουργίαν τηλεκτύτης ἡμέρας, τὴν δὲ ὑστεραίαν φῆσας τὸ κύνειον, τὸ δὲ μέγα Σάββατον, ἐν ᾧ ἤ- τρεπίζετο καὶ ἐνεδιδύατο τοὺς λεπτοὺς καὶ λευ- κοὺς χιτωνίσκους ἐν τῷ μέτῳ τοῦ ναοῦ, ἀστραπη- δὸν ἐπέλλε κατὰ τῆς κερπύλλης αὐτοῦ ἢ ὄργῃ τοῦ Θεοῦ· διότι λειποθυμίας αὐτὸν καταλαβοῦσθαι αὐ- τὴν ἀποχρέμπεται τὴν ἀνοσίαν αὐτοῦ ψυχὴν δίχα τινὸς προσηγήσεως ἀσθενείας καὶ οὕτως ἐκείνου μὲν ἀπέλλε συγκατοικῆσθαι τῷ ὁμοψύχῳ Ἰουδαῖ· ἢ δὲ ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπαλλαγείσθαι τοῦ μύτους ἐπλούτησεν ἐπίτροπον καὶ ἐπιστάτην τὸν ὁμόκλητον τῶν Ἀποστόλων Πηγᾶν, μήτε τοῦ Μετρουίου, μήτε τοῦ Γαβριὴλ συγκατατεθέντων ἀντιπελαργῆσαι τῇ δεινῶς πασχούσῃ ἐκκλησίᾳ τὸ δὲ παράδοξον, ἐν ᾧ πρότερον περικύον τὸν Πηγᾶν ἐπιλοθίσθη τῶν οἰκίων, μαθήντες ὑστερον ὑ- περίκρητα τούτων ταῖς ἐκείνων ἀξιώσεσιν, οἷον πρῶ- μων χρυσοῦμενοι, ἤρξαντο ἀμφοτέροι καταμέμψε- σθαι αὐτοῦ, ἀνταλλαξαμένοι ὑποτοπάζοντες τὸν τῶν Ἀλεξανδρίων Ἔθρονον τοῦ οἰκουμενικοῦ, καὶ οὐχί ἄνευ χλευῆς προσβλήματα προτείνουσιν ἐκείνῳ ἄλυστα ἢ δὲ μακρῶς Πηγᾶς ἀπάντα τούτοις μετὰ τῆς συνοικίου αὐτῆς πρᾶξις καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης, ἢ ὡ ψυχῆ φίλοι, λέγων, μή μοι κόπους παρέχε- τε, μή πρὸς Θεοῦ μάθητέ μου τὰς ἀθυμίας, τοὺς πόνους, τοὺς κινδύνους, τοὺς δεινοτάτους θανάτους . . . μὴ ἀνηλεῶς κατακτενᾶτε· νοθευθήκατέ με συμπαιθέστερον . . . τὴν οἰκουμένην πάσαν ἀχθοφο- ροῦμεν, καὶ μονώτατοι τηλεκτύτοις προσπαλαίωμεν ἄθλους καὶ εἰς ἐπικουρίαν οὐδαίς· ὀλίγοι πρὸς αἰκτονί- πάντες· ἕτοιμοι εἰς τὸ μέμψασθαι . . . πῶθεν ὑμῖν τὸ αὐτὸ νῦν μὲν ἐπάλω, νῦν δὲ μέμψω αἶσιον; ἀλλ' οὐ μετετίθειν ὄλω, οὐτε μετατίθειμαι· ἀ- νήνωτε τὰς τῶν πατριαρχικῶν γραμμῶν ὑπο- γράφας καὶ ἐπιγραφάς· τὰ γράμματα μετ' ἐαυτῶν φέρουσιν ἡμᾶς Μελετίους Ἀλεξανδρείας μετὰ μὲν τοῖς ἀκλοῦς ἐμοὶ καὶ πολυμύχθῳ προσθήκης τῆς τοῦ ἐπιτηροῦ τῆς καθέδρας τῆς οἰκουμένης (ἐπιστολ. 183). Σπυδόντες πρὸς τὸ τέλος τῆς μι- κρᾶς τυτύτης βιγραφικῆς ἀρηγήσεως, σιγῇ παρε- χόμμεθα ὅσα ἐτέλη ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ῥωσίᾳ ποικίλως διωκομένων ὀρθοδόξων ὑπὸ τῆς κικεμφά- του παπικῆς Οὐνίας· οἱ δὲ ἀγῶνες αὐτοῦ καὶ μόχθοι οὐκ ἔμειναν ἀνωραεῖς, καθὼς ἔγραψεν αὐτῷ ὁ ἐπί- σκοπος Ἀσσαντοπόλεως Γεδεών καὶ Βασίλειος ὁ Ὀ- στροβία; ἡγεμῶν, οἷτινες μετὰ βυθυτάτης εὐγνω- μούσης ὡμολόγησαν κατόρθωμα εἶναι τῶν πόνων καὶ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπιστολῶν τοῦ Πηγᾶ τὸ στερωσθῆναι τὴν εὐσεβεῖαν ἀμφὶ τὰ κλίματα ἐκεῖνα. Ἐπίσης παραλείπομεν καὶ ὅσα ἀντήλλαζεν ἐπιστο- λὰς μετὰ τῆς Ἑνετικῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ Αὐτο- κράτορος τῆς Γερμανίας Ρουδόλφου τοῦ Β'. ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ μὴ ἐπιτρεπέσθαι τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ὀρθοδόξους. Ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ ἀποσπείσας ἀπὸ τῶν ἱερῶν

τῆς ἐκκλησίας περιδύλων εἶτι παράνομον καὶ ἀτά- σταλον, εἰσφύλαστο τὴν πάντας καταπλήξασαν εὐ- νομίαν καὶ δικαιοσύνην τὸ δὲ μέγιστον, κατόρθωσε, καταπείοντος καὶ τοῦ ὑπερηγαπάντος αὐτὸν Σουλ- τὰν Μεχμέτ, ἵνα ἀποτίσῃ τὸ ἤμισον τοῦ χρέους τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἕπερ θηρίον τῆς ἐκκλη- σίας ὀνομάζει καὶ πρόφασιν ἀρχέκακον, καὶ τοῦ β- λου χρέους ἀπαλλάξει ἔπειτα τὴν ἐκκλησίαν γεν- ναιοφρόνως ἐπειράθη· ἀλλ' ἡ αἰσχροκέρδεια μωρία κωλύματα πικραμβλουσα, ἐξήγαγε κατ' αὐτοῦ δο- λῶς τοὺς Ἰουδαίους, οἷς τὰ πλείεστα ὠρείλετο, καὶ οἷτινες παρ' ὀλίγον μέχρις ἀγγλῶν ἔφερον τὸν Πηγᾶν· ἀλλ' οὗτος ἐξομολογήθηκε καὶ κοινωνήσας τῶν ἀχρᾶντων μυστηρίων ἐπορεύθη ὡς ἐπὶ θάνατον ἵνα λαλήσῃ ὅπου δεῖ ὑπὲρ τῶν δεινῶς βνεκα τοῦ χρέους βεσανιζομένων χριστιανῶν· ἀλλὰ μαθὼν ὅτι καὶ τῶν ἡμετέρων ἦν δι' ἐφέσεως μένειν τὰ δοσιλ- μανα, ὥστε ἔχειν ἐφ' ᾧ ἀποδημεῖν τῆς Κωνσταν- τίνου καὶ ἐπιδημεῖν τοῖς μὴ δυναμένοις σφίσιν αὐτοῖς ἐπαρκεῖν, τὴν αὐτῶν φιλοχρηματιῶν θερα- पेῦσαι, καὶ δυσχερατιεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰς σωμα- τικὰς δυνάμεις ὀλοτελῶς ἐξαντληθείς, ἀναχωρεῖ εἰς Αἴγυπτον κατὰ τὸ 1599, παραιτησάμενος ἐπὶ Πα- τριάρχῃ Ματθαίῳ τῷ Β'. Ὡς τοποτηρητὴς δὲ διψ- κησε τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίαν ἕτος σχεδὸν ὀλόκληρον· ἀλλ' ἐπέστη ὁ καιρὸς ἵνα ὁ νέος οὗτος τῆς ἐκκλησίας πατήρ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας ἀ- προσμάχῃτος ὑπέρμαχος μεταλλάξῃ τὴν ἐπίκαιρον ταύτην καὶ ἐπίμοχθον ζώην πρὸς τὴν αἰώνιον καὶ ἤμερον ἀποτίθειν οὖν τὸ φαρτὸν σκῆνος ἐν Αἴ- γύπτῳ τῷ 1602, τὸ δὲ πνεῦμα αὐτοῦ παρατίθησθαι τῷ Θεῷ πλήρης ἀγαθῶν ἐλπίδων, ὅτι τεύχεται τοῦ Θεοῦ ἐλέους; καὶ μετὰ δακρύων τοὺς ἐπὶ ζῶν- τας νοθευτῶν τὸν δρόμον ὁσίως τελέσαι καὶ τὴν πίστιν τῶν πατέρων ἡμῶν ἀμόλυτον τηρήσαι. «Ἐγὼ μὲν, ἔγραφε πρὸς τὸν Λούκαριν, ἐγὼ μὲν καὶ καματοῖς καὶ πόνους καὶ κινδύνους καὶ φροντίσι καὶ τρικεδόσιν ἀντλούμενος, καὶ νοσῶν ἤδη νόσον ἀ- παυστον, θηήσκω πάνυ ἡδέως, τέλας ταῖς ἐμαῖς θέ- μενος ἀμαρτίας καὶ τῆς καματωδῆς βιοτή· ἐν δὲ συνεκέρω, τὸν πολυτίμων θησαυρὸν τῆς ὀρθοδόξου- πίστεως, μετ' ἧς ἐλπίζω παριστάμενος τῷ Χριστοῦ βήματι μετὰ τῶν Πατέρων ἔλεος εὑρεῖν καὶ βοή- θειαν εὐκαιροῦ. Τοῦτο σοὶ παραίνω· ἀγωνίζου τὴν πίστιν τηρήσαι· τοῦτο πρῶτον ἐτίθειν ὁ Παῦλος, ὡς τῆς πίστεως οὗτος ἀρχῆς, ρίζης, αἰτίας τῆς σω- τηρίας· ἔπειτα καὶ τὸν δρόμον τελεῖσθαι τῶν φι- λοθεῶν ἰδρώτων, ὑποπιέζων τὸ σῶμα καὶ δουλα- γωγῶν, μήπως κηρύξας ἄλλοις, αὐτὸς ἦ· ἀδόκι-μος· οὕτω τρέχε πρὸς τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλή- σεως, μή σε πεισάτω δόξα, μὴ πλοῦτος, μὴ τοῦ πλούτου καὶ τῆς δόξης αἰ ἀνδραπέδεις; ἦδοναί τῆς εὐθείας ἀποκλάσαι. Ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία πρώτῃ μετέσχε, πρώτῃ μετέδωκε τοῦ Θεοῦ φωτός· ταύ- τῆς ἡμᾶς παιδῆς εἶναι ἠθέλησεν ὁ Θεός· ταύτης οἱ Πατέρες τὰ δόγματα κυρώσαντες παραδεδώ- κασι· μὴ ἀποστατήσωμεν τῶν δικαιωμάτων τοῦ Θεοῦ.» — Ἡ οὐκ οἶδασι δὲ οἱ ἀσύνετοι, ἔγραψε πρὸς

ἄλλους, τὸ πῶρον ἡμῶν τοῦτι γῆρας πολλοῦ; καὶ μεγάλως ἀπνηθὲν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀγαθῶν, ἦδη τε γενόμενον τελευτῆς εἰ γε καὶ αἴρου, ἀλλ' οὐν οὐκ ἀνεπίστου οὐδ' ἀηδοῦς (τὶ γὰρ καὶ ἐλ- πίσειας ἄλλο, ὅπου γε καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ χεῖρες καὶ πόδες καὶ τὰ νδον πάντα τῆς φυσικῆς ἐνεργείας παρακεκίνηται;) Τοῦτο δὲ τὸ γῆρας τελευτῆς ἦδη ἐχόμενον ἀσπασίως (σπείδω γὰρ καὶ λίαν ἐοίμαι τῆς τῶν καθ' ἡμᾶς ἀταξίως ἀποδιδράσκουσιν) τοῦτο δὲ, φυγῇ τὸ γῆρας τὸ πολυπαθὲς οὐκ ἴσασι πεφυ- κὸς μὴ δευματοῦσθαι γεροντοπαιδάρτων ἀπειλαῖς. » Οὕτω ἐγεννήθη καὶ ἐβίωσε καὶ ἀπέθιτο τὸ ζῆν ὁ ἐν μακαρίοις Πάπας καὶ Πατριάρχῃς Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, κοσμήσας ἐτίς καὶ ἄλλος τὴν ἢ ἔλαχε σπάρτην, τὰ πάντα πρὸς ταύτην καθυποτάττειν καὶ τὰ μέγιστα τὴν Ἐκκλησίαν στηρίζας ἐν και- ροῖς χαλεπωτάτοις, καὶ ἀποδοῖς αὐτῇ τὸ ἀρχαῖον κάλλος, καὶ ἐπαγαγὼν τὰς ἡμέρας τῶν ἀρχαίων προμάχων τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὧν οὐδὲν ἦτ τον ἐφάνη ὁ μάκαρ Μελέτιος ὁμότροπος καὶ ὁμό- ζηλος καὶ τῶν πρακτικῶν αὐτῶν ἀρετῶν εἰς ἄκρον ἐραστής. Τὸν ζῆλον τοῦ Πηγᾶ καὶ τὸ αὐστηρὸν τῶν ἠθῶν καὶ ἀσκητικὸν καὶ τοὺς ποιμαντικούς ἀγῶνας καὶ τὴν ἀμφιλαφῆ γνησίαν μάθησιν ἐθαύμασαν οὐ μόνον τῶν ἡμετέρων οἱ σύγχρονοι καὶ μεταγενέ- στεροι, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων οἱ διασημοτάτοι· ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τοῦ 16 καὶ 17 αἰῶνος· ἔτερον οὐδένα πλουτεῖ, ἵνα ἀντιπαραβάλῃ πρὸς αὐτόν, ἴσον κατὰ πάσας τὰς ἀρετὰς· μάρτυ- ρες δὲ τούτου ἀσβλήτοι πρὸς τοὺς ἄλλοις κείνται τὰ πολλά καὶ πολυεῖδῃ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ αἱ πολυάρθμοι αὐτοῦ ἐπιστολαί, τὰ πάντα τῇ εὐαγγελικῇ καλλυνόμενα εὐγενεῖα καὶ τῇ ἀποστο- λικῇ στοιχεῖα παραδόσει, μηδὲ τῆς ἀπὸ τῶν λό- γων εὐσεβείας τε καὶ καθαρότητος στερούμενα.

Η ΜΑΓΕΥΜΕΝΗ ΒΑΛΤΟΣ.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ
 ὁ π β
 Κ. Π.
 (Σύνημία Ἰδιε φιλλῶδ. 202.)
 —oo—
 Δ'. ΥΠΟ ΤΑΣ ΜΕΓΑΛΑΣ ΑΥΤΣ.

Ἡ Σανθὴ, λαβοῦσα τὸ τριπλὸν βάρος τῆς, ἀνέλαβε τριποδιζοῦσα τὴν πορείαν τῆς τοῦ δὲ μι- κροῦ Πέτρού ἢ χαρὰ ἦτο τσοσάτη, ὥστε ἐλησμένονσε καὶ τὴν πείναν ἰου. Ἡ κίνησις βραῖς τοῦ ἵππου ἤρ- χισε μετ' ὀλίγον νά κεντᾶ τὴν ὄρεξιν τοῦ παιδίου, τὸ ὅπολον γασμάμενον καὶ ὀχρίασάν ὡμολόγησεν ὅτι τὸ ἐθέρμεν ἡ παύνα.
 — Βλέπει; ἔπεφῶσεν ὁ Γερμανός· ἀρχίσα- μεν ἀπὸ τώρα . . .

— Ἐγὼ καὶ δῖσα, πατέρα, προσέθεσεν ὁ Πέτρος.
 — Νά ἐμβοῦμε λοιπὸν στῆς θειᾶς Ῥεβέκας, στὸ Κουρὶ, γιὰ νά πῆς, Μαρία, καὶ σὺ δύο δάκτυ- λά κρασί.
 — Ὁχι! δὲν θέλω τίποτε. Ἐγὼ κρατῶ τὸ ἄ- λογο, ὅσο νάμπρετε καὶ νά φάγῃ ὁ μικρός.
 — Ἄ! τώρα θυμήθηκα, κοπέλλα μου, ὅτι τὸ ταχύ ἔδωσες τὸ ψωμί σου τοῦ Πέτρου καὶ εἶσαι νη- στικῇ.
 — Δὲν ἔχω ὄρεξι, νά ζῶ.
 — Πρέπει νά φάγῃς δυναστικῇ, μικροῦλα, θέ- λεις νά πάθῃς τίποτε; Ἀκόμη ἔχομε δρῆμο νά κάμομε καὶ δὲν πρέπει νά ἴναι τὸ στομάχι σου ἄδειο. Ἐγὼ θά σε δώσω τὸ παράδειγμα, ἂν καὶ δὲν ἔχω πολλὴ ὄρεξι. Δένω τὴν Σανθὴ στὴ θύρα, καὶ κηγίζομεν ὄλοι νά πάρουμε τίποτε.
 Καὶ εἰσελθόντες καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ὀφωपालεῖον, ἐφαγον ὅ,τι τοῖς προσέφεραν ἡ ξενόδοχος.
 Καταλύσαντες ἡμῶσιαν περιπού ἕσαν ἐκεῖ, ἐπα- νέλαθον τὴν πορείαν των, καὶ ἐπειδὴ ὁ Γερμανός, χάριν τοῦ τέκνου του καὶ τῆς Μαρίας, δὲν ἠνάγ- κηζε τὸν ἵππον νά τροχᾶξῃ, ἔδωκε ὁ ἄλλος, ὅτε, ἀφέντες τὴν μεγάλῃν ὁδόν, εἰσήρχοντο εἰς τὸ δάσος. Ὁ Γερμανός ἐγένωσκε τὴν ὁδὸν μέχρι τοῦ Μα- νερίου, ἀλλ' ἐνόμισεν ὅτι διὰ τοῦ δάσους θά ἦτο συντομωτέρᾳ καὶ θά οἰκονόμει πλέον τῆς μίας ὥρας. Ἡ θεοῦσι; του ὅμως ἦτο ἐσφαλμένη, διότι ἀντὶ νά προχωρήσῃ εἰς τὸ χωρίον εἰς ὃ μετέβαινε, ἐ- στρεψε τὰ νῦτα πρὸς αὐτό.
 Ἦτο δὲ δύσκολον νά γνωρίσῃ τὸ σφάλμα τῆς διὰ τὴν πυκνότητα τῆς ἐσπερινῆς οὐμίχλης, καὶ μό- νον ὅτε εὐρέθησαν ἐν μέσῳ ὄρεας καὶ εὐθείας δει- δροστοιχίας ἐνόησεν ὅτι ἐπλανήθησαν, διότι τὸ μέ- ρος ἐνθα ἦσαν δὲν συνέφώνει παντελῶς μετὰ τὴν περι- γραφὴν καὶ τὰς ὁδηγίας τοῦ γεροντοῦ Μανουίλου. Σταθεῖς λοιπὸν ἐζήτησε νά ἴδῃ κάμμιαν οὐλίαν ἢ ν' ἀπαντήσῃ διαβάτην, ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ. Ὅθεν ἐπανακάμπτων εἰσήλθεν αὐτὸς εἰς τὸ δάσος, ἐνῶ ἡ οὐμίχλη ἐπυκνώθη ἔτι πλέον, καὶ ἡ σελήνη ἐκα- λύφθη ἐντελῶς.
 — Ὁ μᾶς ἔρριψαν μάγια, εἶπεν ὁ Γερμανός, σταματήσας τὸν ἵππον, ὅτις μετὰ μεγάλης δυσ- κολίας ἐπροχώρει ἐν μέσῳ τοῦ πυκνώματος τῶν δένδρων καὶ τῶν ἄλλων ἐμποδίων. Αὐτὸς ὁ λόγ- γος δὲν εἶναι τῶσφ μεγάλος ποῦ νά χάσῃ τινὰς τὸ δρῆμό του, καὶ εἶναι τώρα δύο ὥρας τοῦ γυ- ρίζομε καὶ δὲν μποροῦμε νάβγομε. Ἡ Σανθὴ δὲν ἔχει ἄλλο στὸ κεφάλι παρά νά στραφῇ στὸ σπῆτι. Διὰ τὸ ναί, δὲν ξέρω τί νά κάμω.
 — Ἄς μὴν ἐπιμένουμε περισσότερον, εἶπεν ἡ Μι- ρία, ἄς πεῖεῦσωμεν, Γερμανέ· δὸς με τὸν μικρὸν, θά τὸν βεῖω, καὶ θά τὸν προσυλάττω ἀπὸ τὴν ψύχα καλήτερά σου. Βοῦ πέρνεις τ' ἄλογο ἀπὸ τὸ χαλινάρι, καὶ ἴσως τότε διακρίνομε εὐκολώτερα τὸ μονοπάτι.
 Ἄλλ' ὁ τρόπος αὐτοῦ εἰς τοῦτο μόνον τοῖς ἐ- χρασίμευσεν, εἰς τὸ νά προλάβῃ τὴν πτώσιν των ἀπὸ τοῦ ἵππου, διότι τὸ ἐδάφος ἦτο ὀλισθηρὸν εἰς

ἄκρον. Τέλος εὐρόντες μέρος στέγνον καὶ προσηλαγμένον ὑπὸ μεγάλας δρῦς ἐσταμάτησαν, μὴ δύναμνοι νὰ προχωρήσωσιν. Ἡ μικρὰ Μαρία, καίτοι πλέουσα ἐντὸς ἰδρώτος, οὔτε παρεπονέτο, οὔτε ἀνησυχίει. φροντίζουσα περὶ μόνου τοῦ τέκνου, ἐκάθιστο καὶ κατέκλιεν αὐτὸ ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς, ἐνῶ ὁ Γερμανὸς μετέβη νὰ παρατηρήσῃ τὰ περίετρα ἀφ' ἑσέρας τὸν χαλινὸν τῆς Ξαρθῆς εἰς κλάδον δένδρου.

Ἄλλ' ἡ Ξαρθῆ, ἥτις δὲν ἐνόστιμεύετο τὴν ὁδοπορίαν ἐκείνην, χαμηλώσασα μὲ ὀρμὴν τὴν ῥάχιν τῆς, ἀπέβαλε τὰς ἡνίας, ἔσπασε τὸ λωρίον, καὶ ἐπαδὸ φιλεύσασα διωδεκὰ λακτισμάτων διὰ τῶν ὀπισθίων ποδῶν τῆς, ἔφυγε διὰ τοῦ δάσους, δείξασα ὅτι οὐδενὸς εἶχεν ἀνάγκην ἵνα ἐπανεύρῃ τὴν ὁδὸν τῆς.

Ἄξιόλογα! εἶπεν ὁ Γερμανὸς, ἀφοῦ ἐπὶ μακρίῳ ἠγωνίσθη νὰ τὴν συλλάβῃ. Ἐμείνμεν λοιπὸν καὶ περὶ, καὶ ἀδιάφορον ἂν εὑρούμε τὸ δρόμο, διότι δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ περάσουμε τὴ ποτάμι. Πρέπει λοιπὸν νὰ περιμένουμε μιά δυὸ ὥρας ὡς πού νὰ περάσῃ αὐτὴ ἡ ἀναθεματισμένη καταχνιά· καὶ ὅταν θὰ βλέπουμε καλῆτερα, ζητοῦμε καμμιά καλὸδα στὰ ἄκρα τοῦ λόγγου. Τώρα δὲν μποροῦμε νὰ ἐβγούμε ἀπ' ἐδῶ.

Ἰσομονή, Γερμανέ, εἶπεν ἡ μικρὰ Μαρία. Δὲν εἴμεθα κακὰ στὸ ψῆλωμα τοῦτο. Ἡ βροχὴ δὲν περνᾷ τὰ κλαδιά τοῦ δένδρου (*) καὶ μποροῦμε ν' ἀνάψουμε ἄστια, ἐπειδὴ ἔχει τριγύρω ξερὰ ξύλα. Ἐχεις ἄστια, Γερμανέ; σὲ εἶδα ποῦ κάπνιζες.

Ἐίχα, κόρη μου! τὰ πυριόβολά μου ἦσαν ἔς τὸ σάκκο μου, ἐπάνω στὸ σαμάρι, μὲ τὸ κωνῆγι ποῦ κερρα τῆς νόρης. Ἡ ἀναθεματισμένη Ξαρθῆ τὰ πήρε ὅλα, ὡς καὶ τὴν καπὸτα μου.

Ὅσοι, ὅσοι! Γερμανέ, ὅλα εἶναι ἐκεῖ χάμου, στὰ πόδια σου. Ἡ Ξαρθῆ ἔσπασε τὰ λουριά καὶ τὰ ἔβριξεν ὅλα ὅταν ἔφυγε.

Ἀλήθεια! γιὰ σου, Μαριγοῦλα, εἶπεν ὁ γεωργὸς χαροποινθεῖς, καὶ ἂν μπορέσουμε νὰ βρῶμε καὶ ξύλα, θὰ κατορθώσουμε ν' ἀνάψουμε ἄστια.

Δὲν εἶναι δύσκολο, εἶπεν ἡ Μαρία, δὲν ἀκούς πῶς τρίξουν στὰ πόδια μας τὰ ξερόξυλα; Δόσε με πρῶτα ἐδῶ τὸ σαμάρι.

Τί θὰ τὸ κάμης;

Ὅα κάμω κρεββάτι γιὰ τὸν μικρὸν. . . Στάσου. . . Ἔτο ποῦ ἔγινε; τώρα δόσε με τὴν καπὸτα σου νὰ τυλίξω τὰ ποδαράκια του. Διέ, ἂν δὲν εἶναι τὸ κρεββάτι του ζεστό, σὺν νὰ κοιμηάτο στὸ σπῆτι του! πιάσε νὰ ἴδῃς πῶς εἶναι ζεστός!

Ἀλήθεια! ξέρεις, Μαριγοῦλα, νὰ ἔχῃς ἔννοια τῶν μικρῶν.

Δὲν εἶναι μεγάλη σοφία. Τώρα ζήτησε τὰ πυριόβολά σου καὶ ἐγὼ διορθῶν τὰ ξύλα.

Αὐτὰ τὰ ξύλα δὲν θ' ἀνάψουν ποτέ, εἶναι νοτισμένα, ἐπέφερον ὡς ἐν συμπεράσματι ὁ Γερ-

(*) Ἄ ε ν δ ρ ο ν κατ' ἑσχέρην ἡ δρῦς λέγεται εἰς πλείστα Ἑλληνικὰ μέρη.

μανὸς. Ἄλλ' ἡ μικρὰ Μαρία, διὰ τῆς ἐμπότου εὐφυΐας τῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἔπαυε θαυμάζων ὁ Γερμανὸς, κατενίκησε πᾶσαν δυσκολίαν, κατώρθωσε ν' ἀνάψῃ μετ' ὀλίγον τὸ πῦρ, ν' ἀναλάβῃ ἡ φλόξ, ἥτις κατ' ἀρχάς μὲν ἔβριπτε φῶς ἐρυθρὸν, ἔπειτα ὁμοῦ περιέβαλεν ὅλον τὸ μέρος καὶ ἔφυγε τὴν ἀτμοσφαῖραν.

Τώρα θὰ πάγω νὰ καθίσω σιμὰ στὸ παιδί, νὰ μὴ πέσῃ ἀπάνω του καμμιά σπιθα, εἶπεν ἡ κόρη. Ἐσὺ βάζε ξύλα νὰ μὴ σβύσῃ ἡ σιμὰ. Δὲν ἔχουμε φόβο ἐδῶ νὰ πάρουμε οὔτε θέρμη, οὔτε κρύωμα.

Στὴν ἀλήθεια, εἶσαι κόρη ποῦ σ' ὄλα φθάνει ὁ νοῦς σου, Μαρία, εἶπεν ὁ Γερμανὸς, καὶ ξέρεις νὰ κάμης ἄστια σὰ μιά νυκτομάγισσα. Αἰσθάνομαι καλὰ καὶ καὶ ἡσύχασεν ἡ καρδιά μου. Ἀλλιώ; προχοῦ εἶχα δαιμόνια, γιατί θὰ ἔμενα μὲ τὰ τοῦδια βρεμμένα ὡς τὴν αὐγή.

Καὶ ὄντες ἔχῃ κανεῖς δαιμόνια δὲν ἔχει τὸ νοῦ τοῦ στο κεφάλι, ὑπέλαθεν ἡ Μαρία.

Ἐσένα δὲν σ' ἔρχονται ποτέ δαιμόνια;

Ὅσοι, ποτέ, τί θὰ κερδίω;

Ἀλήθεια, δὲν κερδίζει κανεῖς τίποτε, πλὴν τί τὰ θέλεις; σὺν ἔχῃ κανεῖς πίκραις, πῶς νὰ τ' ἀποφύγῃ! Ἐσένα δὲν σ' ἔλειψαν ἡ πίκραις, Μαρία, καὶ ὁμοῦ ἔχεις πάντοτε καλὴν καρδιά.

Ἀλήθεια, καὶ ἡ μάνα μου κ' ἐγὼ δὲν εἴμεθα πάντοτε καλόκαρδοι, πλὴν δὲν χάνουμε τὸ θάρρος μας.

Ἐμένα δὲν μ' ἔλειψε τίποτα, δόξα σοι ὁ Θεός. Ἡ μακαρίτισσα μ' ἔκαμε πλούσιο, καὶ δὲν φοβοῦμαι τὴ φτώχεια, ὅσοι εἶμαι μὲ τὸ πεθερὸ μου, καὶ θὰ εἶμαι πάντοτε πλὴν ἄλλη εἶναι ἡ δική μου πίκρα. . .

Ἄ! ναί. ἔχασες τὴ γυναῖκά σου, καὶ ἡ πίκρα εἶναι μεγάλη! . . .

Δὲν εἶναι ἀλήθεια;

Ὁ! τὴν ἔκλαυσε κ' ἔμένα ἡ καρδιά μου, Γερμανέ, ἦταν τόσο καλὴ! ἀς ἀφήσουμε τὴν ἑμιλία τῆς, γιατί μ' ἔρχονται πάλι τὰ κλάματα μαζὶ μ' ὅλαις μου τῆς πίκραις.

Ἐχεις δίκαιο. . . σ' ἀγαποῦσεν ἡ μακαρίτισσα πολὺ καὶ εἶχε σὲ ὑπόληψι κ' ἐσὲ καὶ τὴ μητέρα σου. Ἐλα δά, Μαριγοῦλα, μὴν κλαῖς. . . Ἐλα δά, ἐγὼ δὲν θέλω νὰ κλάψω.

Ναί! κλαῖς καὶ σὺ, Γερμανέ, εἰν' ἐντροπῆς ὁ ἄνδρας νὰ κλαῖ τὴ γυναῖκά του; Μὴ στενοχωριέσαι, μοιράζω κ' ἐγὼ τὴν πίκρα σου.

Ἐχεις καλὴν καρδιά, Μαριγοῦλα, εὐρίσκει παραγορὰ νὰ κλαῖω μαζὶ σου. Σίμωσε τὰ πόδια σου στὴ σιμὰ, τὰ φορέματά σου, μικροῦλά μου, στάξουν ἀπ' τὸ νερό. Ἐλα νὰ πυρωθῆς, καὶ πάγῳ ἐγὼ σιμὰ στὸν μικρὸν.

Δὲν κρύνω, Γερμανέ, καὶ ἂν θέλῃς νὰ καθήσῃς, πάρε μιά ἄκρη τῆς κάπας, ἐγὼ εἶμαι καλὰ ἔτσι.

Στὴν ἀλήθεια, δὲν εἶναι κακὸ τὸ μέρος, εἶπεν ὁ Γερμανὸς, καθήσας πλησιέστατα τῆς Μαρίας.

Πλὴν ἄρχισα νὰ πεινῶ στὰ σωστά, θὰ εἶναι ἐννιά, καὶ ἔκαμα ἀρκετὸ κόπο! Ἐσὺ, δὲν πεινᾷς, Μαρία;

Ὅχι! Ἐγὼ δὲν εἶμαι συνειθισμένη σὰν τὴν ἀφεντιά σου νὰ τρώω τέσσερας φορὰς τὴν ἡμέρα· μ' ἔτυχε νὰ πλαγιαῖσα καὶ χωρὶς νὰ δειπνήσω, καὶ ἂν τὸ πάλω καὶ μιά φορὰ ἀκόμα, δὲν εἶναι μεγάλο κακὸ!

Ἄ! στὴν ἀλήθεια, γυναῖκα σὺν ἐσένα εἶναι μιά χροιά, δὲν εἶσαι πολυέξοδη, ὑπέλαθεν ὁ Γερμανὸς μειδιῶν.

Δὲν εἶμαι γυναῖκα, εἶπεν ἀφελῶς ἡ Μαρία, μὴ παρατηροῦσά τὴν τροπὴν ἣν ἐλάμβανεν ἡ ἑμιλία τοῦ γεωργοῦ. Μὴν ὀνειρεύεσαι, Γερμανέ;

Ναί, λογιάζω πῶς ὀνειρεύομαι ἢ πείνα ὁ μού ἐσύγγισε τὸ μυαλό.

Τί λαίμαργος ποῦ εἶσαι! ἀνεφάνησεν ἡ κόρη ἀστεϊευμένη. Καὶ καλὰ, ἂν δὲν μπορῆς νὰ κρατήσῃς τὴν πείνά σου πέντ' ἔξι ὥραις, μὴγὰρ δὲν ἔχεις κωνῆγι στὸ δισάκκι σου καὶ ἄστια γιὰ νὰ τὸ ψήσῃς;

Ἄ! ἄ! καλὰ τὸ στοχάσθηκες! πλὴν τὸ χάρισμα γιὰ τὸν πατέρα τῆς νόρης;

Καὶ δὲν ἔχεις ἔξι κέρδηδες κ' ἕνα λαγὼ; δὲν στοχάζομαι, πῶς θὰ τὰ φᾶς; ὅλα γιὰ νὰ χορτάσῃς!

Μὰ πῶς νὰ ψυθῶν, χωρὶς σουβλί; θὰ γίνου κάρβουνα.

Ἄφτε με, νὰ σοῦ τὰ ψήσω ἐγὼ. ξέρω τὸν τρόπο. Ἡ ἀφεντιά σου δὲν ἦσεν πιστικός. Πάρε μὰδῆσε αὐτὴ τὴν κέρδηδα, μὰ ἔχει τόσο δυνατὰ τῆς βγάσεις τὸ δέρμα.

Μὰδῆσε λοιπὸν ἐσὺ τὴν ἄλλη, γιὰ νὰ μὲ δείξῃς.

Θέλεις λοιπὸν νὰ φᾶς δυὸ! Τί λύκος! Νά, εἶναι μαθημένας. Τώρα θὰ τῆς ψήσω.

Μπορεῖς νὰ γίνῃς ἀξιόλογη ξενοδόχος; πλὴν γιὰ δυστυχία, δὲν ἔχεις ξενοδοχεῖο, καὶ θὰ βιασθῶ νὰ πῶ νερό ἀπὸ τοῦτο τὸ βάλτο.

Ἀγαπάτε λοιπὸν καὶ κρασάκι, ἄρχοντά; ὅθ' ὀλέτε καὶ καφεδάκι; δὲν εἶναι ἔτσι; γιατί ἔχει, δὲν εἴμεθα στὸ πανηγύρι; Ἐλα δά, κύρ ξενοδόχε, φέρε ροσόλι τοῦ κύρ Γερμανοῦ!

Ἄ! κικρότροπη! μὲ περιγελάς; ἂν εἶχες καὶ σὺ λίγο κρασί, δὲν ἔπινες;

Ἐγὼ; βράδυ ἦταν ἡ δεύτερη φορὰ, ποῦ ἔπια στὴ ζωὴ μου ὅταν μισήκαμε στῆς Ρεβέκας, πλὴν ἂν ἦσαι φρόνιμος, σὲ δίδω καὶ κρασί ἕνα γεμάτο γιᾶλι.

Πῶς, Μαρία, εἶσαι λοιπὸν ἀληθινὴ μάγισσα;

Μ' ἔμεινε ἄστια Ρεβέκας.

Ποῦ τὸ ἔχεις;

Τὸ ἐφόλαξα στὸ κἀνιστρό μου; ἐπρόβλεπα πῶς ἡ τὸ παιδί ἢ ἡ ἀφεντιά σου θὰ διψάσετε στὸ δρόμο ἔτσι!

Εἶσαι ἡ πλιὸ φρόνιμη κόρη ποῦ γινώρισα, Μαρία. Ἰδέ τὴν! κ' ἔλαιε τὴν ὄρα ποῦ φεύγαμε ἀπὸ τῆς Ρεβέκας, κ' ἐσυλλογοῦνταν τοῦς ἄλλους!

Μαριγοῦλα, ὅποιος σὲ πᾶρῃ γυναῖκα δὲν θὰ τὸν εἶπῶ ἀνόητο!

Τὸ ἐλπίζω, ἐπειδήτις δὲν θ' ἀγαπήσω ποτὲ ἕνα ἀνόητο! Ἐλα; φάγε τῆς κέρδηδας σου, νὰ σοῦ ψήθῃσαν, καὶ ἀντίς ψωμί, θα εὐχαριστήθῃς μὲ κάστανα.

Καὶ ποῦ ἡδρες πάλι τὰ κάστανα;

Θαῦμα! Τὰ κλαδιά ἦταν γεμάτα, ἀπλῶνα τὸ χέρι, καὶ μάζωνα.

Νὰ μὴν εἶναι καὶ ψημένα;

Καὶ ἂν δὲν τὰ ἔψηνα σαυτὴν τὴν ἀνθρωπιά, θὰ ἦσαν ἀνόητη. Ἐμεῖς στοὺς κάμπους ἔτσι κάμουμε πάντα.

Τώρα λοιπὸν, Μαριγοῦλα, θὰ δειπνήσουμε μαζὶ. Ὅθ' πῶ στὴν ὕβριξ σου καὶ ὅθ' σοῦ ἐχρηθῶ καλὴ μάτρα. . . ἕνα ἄνδρα, καθὼς τὸν πιθομεῖς. . . Δὲν μὲ λέγεις πῶς τὸν θέλεις;

Τί νὰ σοῦ πῶ; ἀφοῦ ποτέ δὲν μοῦ ἦλθε στὸ νοῦ νὰ τὸ συλλογιθῶ.

Πῶς; ποτέ! εἶπεν ὁ Γερμανὸς, καταχειρίσας μὲ ἄρεξιν γεωργοῦ τὸ δειπνῶν του. Πέ μου, Μαριγοῦλα, ἀφοῦ δὲν θέλεις καὶ καλὰ νὰ μὲ συντροφεύῃς, δὲν σοῦ ἦλθε ἀκόμη ἡ ἰδέα νὰ πανδρευθῆς; εἶσαι ὁμοῦ σὲ ἡλικία!

Μπορεῖ, ἀπήντησεν ἡ κόρη, πλὴν εἶμαι πολὺ στωγῆ. Πρέπει νὰ δουλέψω πέντ' ἔξι χρόνια ὡς νὰ συνάξω πιντακόσια φράγκα τ' ὀλιγώτερο ποῦ χρειάζομαι γιὰ προικίον.

Φτωγοῦλά μου! μαζάρι νὰ μ' ἔδινε ὁ γέρο Μιχουρίκος αὐτὰ τὰ φράγκα, νὰ στὰ χαρῖσω!

Ὁ! εὐχαριστῶ, Γερμανέ. Καὶ τί θὰ ποῦν γιὰ μένα τότε;

Τί ὅς νὰ ποῦν. . . γνωρίζουν πῶς εἶμαι γέρος, καὶ πῶς δὲν μοῦ κάμεις γιὰ γυναῖκα. . . τότε δὲν θὰ ὑποπτευθῶν πῶς ἐγὼ. . . πῶς ἐσὺ. . . Καὶ ὁ πτωχὸς τὰ ἔχασε.

Κύτταξε δά, κύρ γεωργέ, τὸ παιδί ζυπνᾷ, ἀντέκοψεν ἡ Μαρία.

Ε'. ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΨΥΧΟΣ.

Ὁ Πέτρος ἐζυπνήσας, ἀνεσῆκωσε τὴν μικρὰν κεφαλὴν του καὶ εἶδε κύκλω συλλογισμένος.

Ἄ! εἶπεν ὁ Γερμανὸς, τὸν βλέπεις; δὲν τὸν ζυπνᾷ τὸ κανόνι; πλὴν νὰ μὴν ἀκοῖσῃ νὰ δουλεύου τὰ δόντια!

Τέτοιός θὰ σοῦν κ' ἡ ἀφεντιά σου σὺν εἶχες τὰ χρόνια του, παρεσηρήσεν ἡ κόρη πανούργως μειδιῶσα. Ἐλα, Πέτρε, σ' ἔχω φυλαγμένο τὸ μερίδιόν σου. δὲν ἔφαγα, γιατί ἤξευρα πῶς θὰ ζητήσῃς φαγί.

Μαρία! ὀίλω νὰ φᾶς κ' ἐσὺ! ἐφάνησεν ὁ γεωργός· ἀλλῶς, δὲν τρώω ἄλλο. Τί λαίμαργος εἶμαι καὶ χωριάτης! νὰ μὴνῃς νηστική γιὰ χάριμάς; δὲν τὸ θέλει ὁ Θεός. Ἄν δὲν δειπνήσῃς ἐσὺ, δὲν θέλω νὰ δειπνήσῃ οὔτε ὁ Πέτρος.

Ἄφτε μας ἡσυχούς, εἶπεν ἡ Μαρία, δὲν ἐξουσιάζεις ἡ ἀφεντιά σου τὴν ἄρεξίμας; ὅποιος πεινᾷ ἄς φάγῃ. Ἐγὼ δὲν ἔχω πῖνα, σήμερα. Ὁ

— Σε δύο ώρες, είπε, θά ξεμερώση, κ' έχει νά κάμη τόση ψύχρα, που δέν θά μάς ώραλλή πλείον ούτε ή 'στία. Τώρα, βλέπουμε τόν δρόμον και θαύρωμε κανένα καλύδι νά περάσωμε την επίλοιπη νύκτα.

Η Μαρία δέν ειχεν ιδίαν θέλησιν και τοι δε αίσθησιμον μεγάλην διάθεσιν νά κοιμηθῆ ὀλίγον ἔτι, ἠτοιμάσθη ν' ἀκολουθήσῃ τόν Γερμανόν. Ὁ δέ, λαβών τὸ τέκνον του, χωρὶς νά τὸ ἐξυπνίσῃ εἰς τὰς ἀγάλας του, εἶπε πρὸς τὴν Μαρίαν νά πλησιάσῃ ἕνα τὴν σκεπήσῃ ὑπὸ τὸν ἐπενδύτην του, ἐπειδὴ δέν ἤθελε νά λάβῃ τὸν ἰδικόν της τὸν καλύπτοντα τὸν Πέτρον.

λοιπόν και αὐθις δι' ἔλου τοῦ δάσους εὐρέθησαν ἐν νέου εμπροσθεν τῶν ξηρῶν χωραφίων, ἐπανεστρεψεν πάλιν, και ἀφοῦ ἐπὶ πολλὴν ὄραν ἐπλανήθησαν, εἶδον φῶς διὰ τῶν κλάδων.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνεφώνησεν ὁ Γερμανός, τέλος πάντων ἐδῶ εἶναι ἄνθρωποι και ὄξ ἐξύπνησαν, ἐπειδὴ βλέπω ἀναμένον φῶς. Ὁ αὐτὸς αὐγὴ.

Τὸ φῶς ὅμως δέν ἦτο φῶς οἰκίας, ἀλλὰ τὸ πῦρ ἔπερ ἀνήσαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι. Ἐπεριπάτησαν δύο ὀλοκλήρους ὥρας ὕπως ἐπανεβλῶσιν ὅθεν εἶχον ἀναχωρήσει!

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Ὅτε δὲ ἠσθάνθη τοσοῦτον πλησίον αὐτοῦ τὴν νέαν κόρην, αὐτός, ὅστις πρὸς στιγμὴν εἶχε λησμονήσει τοὺς λογισμούς του, ἤρχισεν ἐκ νέου νά συντάσσεται. Δις ἢ τρίς ἀπεμακρύνθη μετὰ σπουδῆς ἀρεῖς μόνην τὴν κόρην. Ἐπειτα βλέπων ὅτι δέν ἠδύνατο νά τὸν προφθάσῃ ἐστέκετο περιμένων, τὴν εἴλκυε ζωηρότατα πλησίον του και τὴν ἐσφιγγε τοσοῦτον περιπαθῶς, ὥστε ἡ Μαρία ἠπόρει και δυσχερασιετο σχεδόν· ἀλλὰ δειλιώσα ἡ ταλαίπωρος δέν ἔλεγε τίποτε.

Ὅ; δέν ἐγνώριζον τὸ μέρος ὅθεν ἐκίνησαν, οὕτω δέν ἐγνώριζον και ποῦ διευθύνοντο. Διεληθόντες

ΘΥΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ.

Διτταὶ ἦσαν αἱ θυσίαι τῶν ἀρχαίων· αἱματηραὶ και ἀναίμακτοι· και αἱματηραὶ μὲν αἱ τῶν τετραπόδων και τῶν πτηνῶν, ἀναίμακτοι δέ, ἄς διὰ τοῦτο και ἀγνῆς καλεῖ ὁ Θεουκιδίδης, ὁ λιθανωτός, ἡ σμύρνα, ὁ οἶνος, αἱ ἀπαρχαὶ τῶν καρπῶν και τὰ τοιαῦτα. Ἐγίνοντο δὲ πρὸς ἐπικλήσιν τῶν Θεῶν, εἴτε πρὸς ἐξιλέωσιν αὐτῶν, εἴτε χάριν αἰτήσεως

προστασίας ἢ ἄλλων ἀγαθῶν, εἴτε και πρὸς εὐχαριστίαν.

Τὰ προσαγομένα εἰς θυσίαν ἱερεῖα ἔπρεπε νά δύναι ἄρτια, ἀτομα, ὀλοκλήρα, ὑγιῆ, ἀπηρα, καμμελελή, ἀρτιμελή, μὴ κολοβά, μηδὲ ζυπηρα, μηδὲ ἠκρωστηριαμένα, μηδὲ διάστραφα· ἀλλὰ και οἱ θύται ἄφειλον νά προσέρχονται εἰς τὸν βωμόν, ὡς και οἱ παρ' ἡμῖν λειτουργοὶ, καθαροί, ἀγνεύοντες, νοῦν καθαρὸν ἔχοντες, νεουργῶν και νεοπλανῆ ἐσθῆτα φοροῦντες και φαειροί.

Ἐκ τῶν πρὸς θυσίαν προσφερομένων τετραπόδων προετιμῶντο οἱ βόες· ὅθεν αἱ ἐκατόμυδοι και τὰ βούθουτα και οἱ βουθῦται και τὰ τοιαῦτα. Ἐσφάττοντο δὲ και κριοὶ και αἴγαι και πρόβατα και ἔλαφοι και χοῖροι και ἵπποι· και ἄλλα βεως ζῶα, ἀφῆρα μὲν ὀνάκις προσήγοντο πρὸς Ὀσὸν, θήλα δὲ ἐὰν πρὸς Θεῖαν. Τὰ δὲ ἐκ τῶν ἱερείων κρέατα ἐκαλοῦντο θεόθουτα, και ἐμοιράζοντο πρὸς τοὺς ἱερεῖς, τοὺς ἱεροθῦτας και τοὺς προσφέροντας τὴν θυσίαν.

Ἡ ἐνταῦθα παρατιθεμένη εἰκὼν παριστᾷ θυσίαν βοῆς ἀγομένου εἰς τὸν βωμόν πρὸς σφαγίαν. Κατὰ τὴν παραδεδειγμένην τάξιν τὰ κέρατα τῶν θυσιασθησομένων ἐχρυσούντο, ἢ κεφαλὴ ἐσσεφανούτο και τὸ λοιπὸν σῶμα ἐκαλύπτετο στολῆ. Προηγούντο δὲ τοῦ θύματος ὑμνοῖδοι.

Ὁ ἱερεὺς φέρων στολῆν προσήχετο, και μετὰ ταῦτα παρήγγελλε μεγαλοφῶνας τοῦς κήρυκας ν' ἀποθάλωσι τοὺς βεβήλους, ὡς και παρ' ἡμῖν ὁ λειτουργὸς κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θείας μυσταγωγίας ἐκφωνεῖ· « Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε, οἱ κατηχούμενοι προσέλθετε· μὴ τις τῶν κατηχουμένων. » Οὐμιάσας δὲ μετὰ τὸν βωμόν, τὰ εἰδωλα και τὸ θῦμα, ἐστρέφετο πρὸς ἀνατολάς, προσήχετο πρὸς τοὺς Θεοὺς ἐν γένει, και ἰδίᾳ πρὸς ὃν ἡ θυσία, και ἐπεκαλεῖτο τὴν Θεῖαν προσασίαν ὑπὲρ τῶν τελούντων αὐτὴν και ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων, ἀπαρράλλακτως ὡς και οἱ ἡμέτεροι ἱεροουργοὶ σήμερον.

Μετὰ ταῦτα ἤρχετο ἡ θυσία· ὁ ἱερεὺς ἐθυμιάζε και αὐθις τὸ θῦμα, κατέβρεχεν αὐτὸ δι' ὕδατος ἡγιασμένου, και ἐπικόπτειεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἄλφιτα. Καὶ λαβὼν πυτῆριον πλήρες οἴνου ἐπινεν ἐξ αὐτοῦ, ἐδίδε και τοῖς περιστάσι, τὸ δὲ περισσευμα εἶχεν ἐπὶ τῶν κερᾶτων τοῦ θύματος ἀναγινώσκων μυστικῶς εὐχάς. Τελευταῖον ἀπέσπα τρίχας τινὰς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ ζώου, ἔριπτεν αὐτάς εἰς τὸ πῦρ, και διὰ νεύματος προσέταττε τὴν σφαγίαν. Καὶ ἀμέσως εἰς μὲν τῶν ἱεροθυτῶν ἔπαιε τὸ θῦμα διὰ πελέκας, ἕτερος δὲ ἐσφαγίαζεν αὐτό, και ἄλλος συλλέγων τὸ αἷμα προσέφερε τῷ ἱερεῖ, ὅστις ἐβράντιζε τὸν βωμόν. Ἀνατεμνομένου δὲ τοῦ ζώου ἐγίνοντο οἱ οἰωνισμοί, τὰ σπλάγχνα ἐκαλοῦντο και εἶπετο ἡ ἀπόλυσις τῆς ἐκκλησίας.

Ἐν δὲ Βοιωτίᾳ ἔθουν και μῆλα τῷ Ἡρακλεῖ· εἰς αἰτίας τοιαύτης συγκροτήσεως τῆς πανηγύρεως και ἐπιστάτης τοῦ καιροῦ τῆς θυσίας, ἐβράδυναν νά φέρωσι τὸ ἱερεῖον, ὅπερ ἦτο κρείς, τοῦ

Ἀσσοῦ ποταμοῦ ὑπερκεχειλιαντος αἰφνης και καταστάντος ἀδιαβάτου. Τότε οἱ περὶ τὸ ἱερόν παιδες ἀνεπλήρωσαν τῆς ἱεροουργίας τὸν νόμον, λαβόντες μῆλον ὄρατον και θέσαντας κάρφη μὲν τέσσαρα ὑπ' αὐτὸ ἀντὶ ποδῶν, δύο δὲ ἄλλα ἀντὶ κερᾶτων· και μιμούμενοι τοὺς ποιητὰς ὀνομάζοντας τὰ πρόβατα μῆλα, εἶπον ὅτι θύουσι μῆλον ἀντὶ προβάτου. Ἐπειδὴ δὲ εὐχαριστήθη ὁ Ἡρακλῆς ὅστις ἔκτοτε ἐπεκλήθη Μήλων, τὸ εἶδος τῆς θυσίας παρέμεινε μέχρι τέλους.

Ἐπειδὴ δὲ εὐχαριστήθη ὁ Ἡρακλῆς ὅστις ἔκτοτε ἐπεκλήθη Μήλων, τὸ εἶδος τῆς θυσίας παρέμεινε μέχρι τέλους.

Ἐπειδὴ δὲ εὐχαριστήθη ὁ Ἡρακλῆς ὅστις ἔκτοτε ἐπεκλήθη Μήλων, τὸ εἶδος τῆς θυσίας παρέμεινε μέχρι τέλους.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΕΨΙΑΝ ΜΟΥ.

—οοο—

Ἐδιορίσθης λοιπόν ὑπὸ τοῦ πατρὸς σου ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν, ὡς μοὶ γράφεις· σὲ συγχαίρω, ἀγαπητῆ μου, ἐπειδὴ ταῦτα ἀπαδεικνύει ὅτι ἔχει πεποίησιν εἰς τὴν κόρην, τὴν φρόνησιν και τὴν τάξιν σου. Προσπάθησε λοιπόν ν' ἀναφυῆς ἄξια· σὴς πεποίησεως ταύτης.

Ἐνθυμοῦ ὅτι τὸ διοικεῖν καλῶς οἰκίαν δέν εἶναι τόσον εὐκόλον ὅσον φαίνεται κατὰ πρῶτην ἐποψίν. Καὶ ἂν θέλῃς νά ἐπιτύχῃς πρέπει νά συλλογίζεσαι μᾶλλον τὰ χρέη τῆς νέας ταύτης θέσεώς σου, παρά τὴν δύναμιν τὴν ὁποῖαν αὐτὴ σὲ χορηγεῖ.

Ὁ πρῶτος και οὐσιωδέστερος κανὼν τὸν ὁποῖον πρέπει ν' ἀκολουθῆς, εἶναι τὸ νά διατηρῆς πάντοτε ἰσορροπίαν μεταξὺ τῶν ἐξόδων και τῶν ἐσόδων σου, και πιστεύσέ με ὅτι ἐὰν δέν ἐννοήσῃς πόσον οὐσιώδης εἶναι αὕτη ἡ συμβουλή, ἐὰν δέν τὴν λάβῃς ὡς κανόνα τῆς διαγωγῆς σου, τὸ πᾶν θά δυστυχῆ εἰς τὴν οἰκίαν σου. Ἡ τύχη τῶν οἰκογενειῶν κρέμαται ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν τῶν γυναικῶν. Οἱ ἄνδρες ἐνασχολούμενοι εἰς σοβαρὰ συμφέροντα και σημαντικὰ ἔργα, χρεωστοῦν νά φέρωσι τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν διατήρησιν τῆς οἰκίας· ἀλλ' αἱ γυναῖκες διὰ τῆς τάξεως, τῶν φροντίδων και τῶν οἰκιακῶν αὐτῶν ἀρστών, χρεωστοῦν νά καταστάνωσιν αὐτὰ καρποφόρα, και νά διαφυλάττωσι τὰ τέκνα ἀπὸ τὰς ἀχωρίστους τῆς πενίας δυστυχίας. Μεγαλητέρα ἔλων τῶν ἀρετῶν εἶναι λοιπόν ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία, ἐπειδὴ αὕτη παρακολουθεῖται παρ' ὅλων τῶν ἄλλων.

Ἡ οἰκονομία γυνὴ εἶναι καλὴ θυγάτηρ, ἐπειδὴ εὐρίσκει τὸν τρόπον τοῦ ὑποστηρίξειν τὴν μητέρα της, ἐὰν αὐτὴ δέν χεῖρει ἀνεσιν, και ταῦτα ἀνευ βλάβης τῆς νέας οἰκογενείας της.

Εἶναι καλὴ μήτηρ, ἐπειδὴ ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον τῶν τέκνων της.

Είναι δὲ καὶ καλὴ σύζυγος ἐπειδὴ φέρει εἰς τὴν οἰκίαν τῆς τὴν εὐτυχίαν, τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν. Δὲν ἠμπορεῖς νὰ φαντασθῆς, ἀγαπητή μου, πόση εὐτυχίαν καὶ πόσα θελγητρά προξενοῦν αἱ ταπεινὰ ἀρετὰί, αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν καλὴν οἰκοδεσποινίαν· αὕτη ζωογονεῖ ὁλόκληρον τὴν οἰκίαν, δὲν διοικεῖ μὲ δεσποτισμὸν, ὁ ζυγὸς τῆς εἶναι γλυκὺς εἰς τοὺς φέροντας αὐτόν, ἡ δὲ τάξις εἶναι τόσον καλὰ διοργανισμένη εἰς τὴν οἰκίαν τῆς, ὥστε ὀλιγότατος κόπος χρειάζεται πλέον διὰ τὴν διατήρησιν αὐτῆς. Πρῶτον καθεὶς ἔχει τὸ προσδιορισμένον ἔργον του, καὶ αὐτὸ ἐμποδίζει τὰς διχονοίας μεταξὺ τῶν ὑπηρετῶν· ἐνθυμοῦ δὲ καλὰ ὅτι ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἀρμονία μεταξὺ αὐτῶν, οὔτε ἀνάπαυσις ὑπάρχει πλέον εἰς τὴν οἰκίαν.

Φροντίζε λοιπὸν περὶ τῶν ὑπηρετῶν σου καὶ μεταχειρίζου αὐτοὺς καλὰ· ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἀξιοπρέπειά σου τὸ ἀπαιτοῦν. Ὁμιλεῖ πρὸς αὐτοὺς πάντοτε μὲ γλυκύτητα, διὰ νὰ τοὺς ἀφαιρῆς κάθε δικαίωμα αὐθαδεῖας. Δὲν ἀρμύζει οὔτε οἰκειότητος, οὔτε ὑπερηράνεια πρὸς τοὺς ὑπηρετάς. Ἔσο λοιπὸν πάντοτε καλὴ, ἀλλὰ συγγνώμις καὶ ἀξιοπρεπῆς· τοιοῦτοτρόπως θὰ διατηρῆς τὴν θέσιν σου, καὶ θὰ τοὺς ἀναγκάζῃς νὰ διατηρῶσι τὴν ἰδίαν των. Παρὰ τῆρι προσέτι ἐὰν ἐκπληροῦναι τὰ θρησκευτικὰ των καθήκοντα. Ἐπειδὴ ἐὰν λησμονῶσι τὴν χρεωστικὴν εἰς τὸν Θεόν, πῶς θέλεις νὰ ἐνθυμῶνται τί χρεωστοῦν πρὸς σέ;

Δίδε τὰς διαταγὰς τῆς ἡμέρας καθὰ πρῶτὸν ἐὼν θέλῃς νὰ γίνεταί καλὴ ἡ ὑπηρεσία. Οἱ ὑπηρετῆται μιμοῦνται τοὺς κυρίους αὐτῶν, καὶ υπερβαίνουν τὰ σφάλματά των.

Μία τακτικὴ ὥρα ἀφιερωμένη καθὰ πρῶτὸν εἰς τὰς φροντίδας τῆς οἰκίας ἀρκεῖ πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ὁσων σοὶ ζητῶ. Πρέπει νὰ βλέπῃς τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ὑπηρετῶν τὸ πρῶτὸν, καὶ τοὺς ἰδικούς σου τὸ ἑσπέρας. Οὐδὲν ἄλλο καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον τόσον οἰκονόμον, ὅσον τὸ νὰ γράφῃ τακτικῶς τὰ ἐξοδά του. Τότε βλέπει πόσα χρήματα ἔχασεν εἰς ἄχρηστα πράγματα, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον σχεδὸν χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνεταί, σταματᾷ αὐτὰ τὰ βράδια, τὰ ὅποια ἄλλως ἤθελον μίαν ἡμέραν γίνεαι μεγάλοι ποταμοὶ ἀσωτήσεως, οἵτινες ἀπορροποῦν ὁλοκλήρως καταστάσεις. Ἴδού, ἴσως λέγεις, εἰκὼν ὑπερβολικὴ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς κακῆς οἰκονομίας. Ἄλλ' ἔχεις λάθος ἐν νομίῳς υπερβολὰς ὅσα σοὶ εἶπα περὶ τῆς ἐπιρροῆς τὴν ὅποιαν ἔχει ἡ τάξις εἰς τὰ καθημερινὰ σου ἐξοδα. Ἡ κυρία μαρκήζα Β... ἐδιηγείτο συχνάκις ὅτι τὴν ἡμέραν τῶν γάμων τῆς, πρὶν ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὁ Βολταῖρος ὅστις τὴν ἐπροκίεζε, καὶ τὴν ὑπάνδρευε, τῇ ἔδωκε μεταξὺ ἄλλων δώρων καὶ κοσμήματα ἐκ λαμπρῶν ἀδαμάντων, δι' ὧν ἠθέλησεν ὁ ἴδιος νὰ στολίσῃ τὴν κεφαλὴν, τὴν λαμπρὴν, τὰ αὐτῆ καὶ τοὺς βραχιόνιας αὐτῆς. Τότε δὲ ὁ Βολταῖρος τῇ εἶπεν· «αὐτὰ τὰ ὅποια σοὶ ἔδωκα εἶναι μηδαμινὰ ἐνώπιον τοῦ μεγάλου Θεσαυροῦ τὸν ὅποιον τώρα σοὶ προσφέρω.» Καὶ ἐπρόσφερε πολὺ εὐγενῶς εἰς τὴν νέαν χρυσοδε-

μένον βιβλίον, ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ ὁποίου ἦτον ἐκτυπωμένη ἡ λέξις ἔξοδα καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ἡ λέξις ἔσοδα. Ἄ Ἴδού, ἐξηκολούθησεν ὁ Βολταῖρος, ὁ ἀληθὴς στολισμὸς τῆς συζύγου καὶ τῆς μητρὸς· μὴ ἀμελῆς λοιπὸν ποτὲ τὴν καθημερινὴν χρῆσιν τοῦτου τοῦ βιβλίου. Ἐὰν διατηρῆς πάντοτε εἰς αὐτὸ τὴν ἰσορροπίαν, θὰ εἶσαι διὰ βίου πλουσία καὶ εὐτυχής. » Δι' αὐτῶν δὲ τῶν συμβουλῶν καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ βιβλίου ἡ κυρία μαρκήζα Β... κατώρθωσε νὰ νικήσῃ τὰς δυστυχίας εἰς τὰς ὁποίας καθὲς ἄλλη γυνὴ ἤθελεν ὑποκύβει.

Μὴ νομίζῃς ὡς ἀνάξια προσοχῆς τὰ μικρὰ ἐξοδα τῆς οἰκίας σου. Γνωρίζε πάντοτε ἀκριβῶς πάντα τὰ οἰκιακά σου. Μάθε δὲ ὅτι ἡ ἀταξία δὲν εἶναι δείγμα πνεύματος.

Ἡ κυρία Σεβινιέ, ἥτις διὰ τῶν ἐπιστολῶν τῆς ἔλαθε τὴσὴν φήμην, ἦτο πολὺ οἰκονόμος καὶ ἡγάπα νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν οἰκιακῶν τῆς. Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς εἶρε τὴν κατάστασιν τῆς μικροτάτην, διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς τάξεώς τῆς ἠμπόρεσε νὰ προμηθεύσῃ εἰς τὰ τέκνα τῆς ἀρετὴν ἄνεσιν.

Καὶ ἡ κυρία Μαιντενῶν, ἐνῶ ἦτον εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης τῆς, ἔγραφε πρὸς τὴν νύμφην τῆς διὰ νὰ τὴν ὑποδείξῃ, πῶς καὶ διὰ μικροῦ εἰσοδήματος ἠμπορεῖ τις νὰ ζῇ ἄξι μόνον ἀνέτως, ἀλλὰ καὶ ἀξιοπρεπῶς.

Προσπάθει νὰ μάθῃς νὰ διακοσμήσῃς τὴν οἰκίαν σου. Γνωρίζω πολλὰς κυρίας, καὶ κυρίας μάλιστα ὑψηλοῦ βαθμοῦ, αἵτινες μὴ ἔχουσαι ὑπηρετάς περιποιῶνται καὶ εὐτρεπίζουσι μόναι τὰς οἰκίας αὐτῶν, καὶ διὰ διαφόρων μικρῶν πραγμάτων ἀναδεικνύουσι αὐτὰς γλαφυρὰς καὶ εὐπρεπεῖς. Προσπάθει νὰ τὰς μιμῆσαι καὶ μὲ ὀλίγην ὑπομονὴν θὰ τὸ κατορθώσῃς. Οἱ ἄνθρωποι κρίνουσι συνήθως τὰς γυναῖκας ἀπὸ τὴν τάξιν τὴν ὅποιαν βλέπουσι εἰς τὴν οἰκίαν των. Μὴ ἐμπιστεύεσαι λοιπὸν τοὺς ὑπηρετάς σου, ἀλλ' ἐπιθεώρει καθ' ἡμέραν τὰ ἔργα των.

Ἡ κυρία Καμπᾶν ἐδιηγείτο ὅτι ἐγνωρίζεν ἕνα κύριον ὑψηλοῦ βαθμοῦ, ὅστις διὰ νὰ λαμβάνῃ ἰδέαν τινὰ τῶν γυναικῶν τὰς ὁποίας ἐπισκέπτετο, ὅταν τις εὐρίσκετο μόνος εἰς τὰ δωμάτιά των, ἐσήκωνε τὰ προσκέφαλα τῶν ἀνακλινητῶν, καὶ ἐὰν εὕρισκεν ἐκεῖ χωμένα ἐργόχειρα ἀτελείωτα, ἀμέσως ἔλεγε εἰς τὴν οἰκίαν γυναικός, ἥτις δὲν ἔχει οὔτε τάξιν, οὔτε ἐπιμέλειαν, καὶ ἔμενε σταθερὸς εἰς τὴν ἰδέαν του αὐτῆν.

Ἡ κυρία Σαιν-λαμβέρ, γράφει τὰ ἀκόλουθα πρὸς τὴν θυγατέρα τῆς, ὡς πρὸς τὴν τρόπον τῆς πρὸς τοὺς ὑπηρετάς. «Συνείθισε νὰ ἔχῃς ἀγαθότητα καὶ φιλοφροσύνην πρὸς ὅσους σὲ ὑπηρετοῦν, καὶ αὐτοὶ τότε θὰ σὲ ὑπηρετῶσι καλῆτερα. Ὁ Ἀρχαῖός τις εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ θεωρῶμεν τοὺς ὑπηρετάς ὡς δυστυχεῖς φίλους. Ἴσως τοῦτο εἶναι ὑπερβολή, πλὴν ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι δὲν χρεωστεῖς παρὰ εἰς τὴν τύχην τὴν μεγάλην διαφορᾶν, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ σοῦ καὶ ἐκείνων. Ἄς μὴ αἰσθάνωνται λοιπὸν τὴν ταπεινότητά του βαθμοῦ των, ὡς ἐκ τῶν

πράπων σου, διὰ νὰ μὴ αὐξάνωσι αἱ λύπαι των· ἐνθυμοῦ δὲ ὅτι οὐδὲν ποταπώτερον παρὰ τὸ νὰ δεικνύῃ τις ὑπερηράνεια πρὸς ὄσους ὑπόκεινται εἰς αὐτόν. Ἡ εὐγενὴς κυρία πρέπει νὰ ἀγνοῇ τὰς τραχιὰς λέξεις. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ὑπηρεσία εἶναι ἐναντίον τῆς φυσικῆς ἰσότητος τῶν ἀνθρώπων, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ γλυκαίνωμεν αὐτήν. Ἤμποροῦμεν νὰ ἀπαιτῶμεν τοὺς ὑπηρετάς ἄνευ σφάλματος, ἡμεῖς οὔτινες καθημερινῶς τοὺς δεικνύμεν σφάλματα; Ὅθεν ἂς ὑποφείωμεν τὰ ἐλαττώματά των μὲ ὑπομονήν, καὶ ἂς προσπαθῶμεν νὰ καλητερεῶμεν αὐτοὺς διὰ τοῦ παραδείγματός μας. Ὅταν θυμόνης ἔμπροσθεν τῶν ὑπηρετῶν σου, ὅποιον παραδείγματός διδεις; Διορθώσου λοιπὸν ἡ ἰδίᾳ διὰ νὰ ἔχῃς δικαίωμα νὰ ἐπιπλήτῃς αὐτούς.

Δὲν πρέπει νὰ ἔχῃς μὲ τοὺς ὑπηρετάς σου ἀνοικεῖον οἰκειότητα, χρεωστεῖς ἑαυτὸς νὰ τοὺς βοηθῆς, νὰ τοὺς συμβουλεύῃς καὶ νὰ τοὺς εὐεργετῆς ἀναλόγως τῆς καταστάσεώς σου καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν.

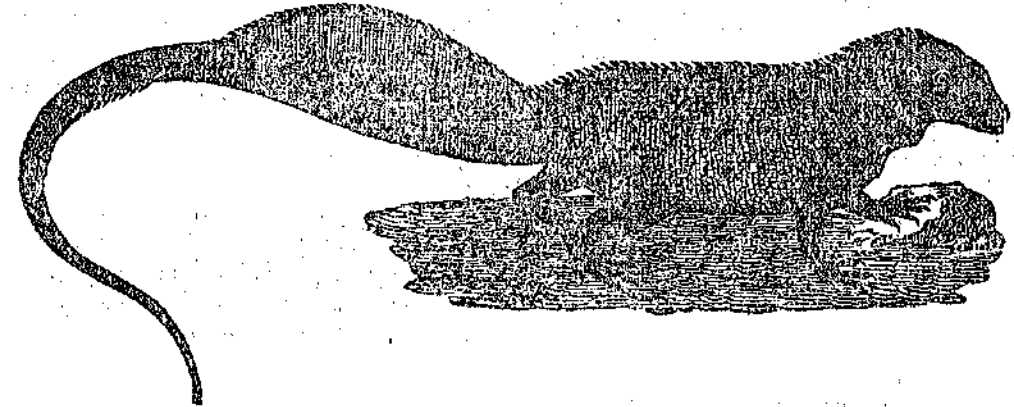
τικαιμένου τοῦτου, ἐξ οὗ κρέμαται κατὰ μὲν μέρος εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ἡ εὐτυχία τῶν γυναικῶν. Ἰγίαινε, φιλάτη μου, σὲ ἀσπάζομαι τρυφεράτατα.

Μετὰφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ε. Μ.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ

—ooo—

Ὁ βασιλεὺς τῶν ἀρχαίων ἦτο χιμαίρειός τι τέρας, ὡς οἱ δράκοντες τῶν παραμυθίων τὰ ὅποια διηγούνται πρὸς ἡμᾶς αἱ παραμύθια ἔταν εἰμῆθια νήπια, παραδόξους καὶ ὑπερῶνθρωπίνους δυνάμεις ἔχων. Εἶχε πόρινα καὶ ἰοβόλα βλέμματα, τὰ ὅποια νὰ τοὺς συμβουλεύῃς καὶ νὰ τοὺς εὐεργετῆς ἀναλόγως τῆς καταστάσεώς σου καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν. πτε; καὶ σὺ κεραυνόπληκτος καὶ νεκρός. Οὕτω καὶ

Βασιλλεὺς.

Πρέπει νὰ ἔχῃ τις ἐξουσίαν εἰς τὴν οἰκίαν του πλὴν γλυκαίαν καὶ προστατευτικὴν. Δὲν πρέπει νὰ ἀπειλῆς συχνάκις τὸν ὑπηρετῆτην ὅτι θὰ τὸν διώξῃς ἀλλῶως αἱ ἀπειλαὶ σου θὰ περιφρονῶνται. Δὲν πρέπει δὲ νὰ μεταχειρίζεσαι εὐκόλως τὴν βίαν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ φιλοφροσύνη σοὶ διδάσκουν τὴν ἐπιεικειαν. Ἡ ἀνυπομονή σου καὶ ἡ ζήλις τῆς νεότητος, ἠνωμένοι μὲ τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν, τὴν ὅποιαν συχνάκις λαμβάνουσι αἱ γυναῖκες περὶ τῆς δυνάμεώς των, κἀμνει αὐτὰς νὰ θεωρῶσι τοὺς ὑπηρετάς ὡς ὄντα ἄλλης φύσεως. Μὴ πίπτῃς ἑαυτὸς καὶ εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, καὶ μὴ λαμβάνῃς εὐχαρίστησιν ἀκούουσα τὰς κολακείας τῶν ὄσων σὲ ὑπηρετοῦν. Τοιοῦτοτρόπως ἤθελον σὲ διοικεῖ αὐτοί, διὰ νὰ ἀποφύγῃς δὲ τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὅποιαν ἠμποροῦν νὰ σοὶ προξενῶσιν αἱ κολακείαι αὐτῶν, συλλογίζου ὅτι εἶναι ἄνθρωποι πληρωμένοι διὰ τὸ ὑπηρετῶσι τὰς ἀδυναμίας καὶ τὴν ὑπερηράνειάν σου.

Ὁ δράκων ἐνὸς παραμυθίου μὲ τὸ ὅποιον μὲ ἀπειλοῦμαι ἡ μάμμη μου, ἐμύξα μακρὰν καπνοσύριγγα εἰς τῆς ὁποίας τὸν ἀγανῆ λουλὸν συνεχῶνεν δι' ἐνὸς μόνου ρομφήματος δὲν ἐνθυμοῦμαι πόσας χιλιάδας ἀνθρώπων ὄμοιο μὲ τὰς οἰκίας των.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως, πολυμήχανος φύσει καὶ διὰ τῶν πονηριῶν του καταδαμάζων καὶ τὰ ἰσχυρότερα τῶν θηρίων, τί νομίζετε ἐσορίσθη διὰ τὴν ἀποφύγη τῶν ἐκ τῶν ἰοβόλων βλέμμάτων τοῦ βασιλλεὺς θάνατον; Ἐβάλε προδ αὐτοῦ κάτοπτρον, εἰς τὸ ὅποιον ἄμα βλέπων τὴν ἰδίαν μορφήν ὁ καλὸς σου βασιλλεὺς ἀπελιθοῦτο· διότι ἡ δύναμις τοῦ ἰοῦ ἀντανικλωμένη ἐπέστρεφε κατὰ τοῦ θηρίου καὶ ἐκεραυνόβόλει αὐτό.

Ἄλλὰ πῶθεν ἐγεννήτο τὸ τρομερὸν τοῦτο θηρίον; πῶς ὁ πατήρ καὶ πόια ἡ μήτηρ; Πατέρας καὶ μητέρας εἶχεν ἕνα· ὁ δὲ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς γονεὺς ἦτον ἐν ὄντι, ὅχι ὡς ἄνθρωπος, διότι τότε θὰ εἶχε δύο γονεῖς, ἀλλὰ ὡς ἀλέκτορας ἦτο πετεινοῦ. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι οἱ πετεινοὶ ἔτικτον κατὰ τοὺς μακαρίους ἐκείνους αἰῶνας, καὶ ὅτι ἔτικτον ὡς βασιλλεῦς μόνον προάγοντα.

Ἦκουσα ποτὲ τινὰ ἐρωτῶντα ἐὰν ὑπάρχοισι

Πλὴν ἡ ἐπιστολὴ μου ἤδη ἐξετάθη πολὺ, καὶ δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σοὶ προσθέσω καὶ τὰς τελευταίας φρονίμους συμβουλὰς τῆς κυρίας Σαιν-λαμβέρ. Ἄλλοτε λοιπὸν θὰ σοὶ γράψω καὶ ἄλλα περὶ τοῦ ἀν-

και σήμερον βασιλίσκοι. — Οί βασιλίσκοι, απεκριθήντες ερωτηθείς, ησαν, φιλε μου, οκτάποδες: επειδή δε οκτάποδα ζώα δεν εύρισκονται πλέον, εκτός μόνον των θαλασσιών οκταποδίων, εξέλιπον και οι βασιλίσκοι. — Αάθος έχετε, κύριε, υπέλαβε τρίτος τις χωρικός. Έάν δεν σώζωνται οκτάποδες βασιλίσκοι, σώζονται όμως πολλοί δίποδες, και τούτους εύρισκατε εύκόλως εις την τάξιν εκείνην εις τήν όποίαν δεν έπρεπε να υπάρχουν διόλου, την τάξιν των... λογιωτάτων.

Και ταύτα μὲν όρμίζομαι ότι ήκουσα: εγώ όμως βεβαιώ ότι υπάρχουν και σήμερον ζώα ονομαζόμενα βασιλίσκοι: είναι δε δύο ειδών.

Τό πρώτον είδος εξεικονίζεται από τό παρακείμενον ζωολογίασμα, και εύρίσκαται εις τας νήσους Αμειόνην και Ίάβαν, και μένας την μὲν κατά τό αρχιπέλαγος τής Μελαισίας, τήν δε κατά τό τής Σάνδας. Διαιτάνται δε παρά τας όχθας των ποταμών και τρέφονται εκ των καρπών των δένδρων εις α εύχερως αναβαίνουσι. Τό χρώμα αυτών είναι υποπράσινον μετά μελαίνων γραμμών, εις δε τήν κοιλίαν και τά πλευρά έχουσι λευκά στίγματα. Έχουσι δε μέγθος τεσσάρων γαλλικών ποδών συμπεριλαμβανομένης και τής ούρας, τρις ούτως μικρότερας του λοιπού σώματος.

Καθώς ούτε κατά τό σώμα, επίσης ούτε κατά τας διαθέσεις οι βασιλίσκοι ούτοι όμοιάζουσι τους άρχαίους: διότι είναι ήμεροι, και τό κρέας έχουσι γλυκύ και προπομοιάζον τό τής δορκάδος: διό και τρώγουσιν αυτό οι κάτοικοι των ειρημένων νήσων.

Τό έτερον είδος των βασιλισκων παρεμφέρει προς τας σαύρας και λέγεται αμφίβιον. Πατριδα έχουσιν ούτοι την Αμερικάν, σώμα φοιδωτόν και κέρκον ώσαύτως μακράν. Επειδή όμως δεν έχω, εγώ ό γράφων, ικανάς ειδήσεις, άρκούμαι μόνον εις τό να τους καταδείξω.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

...εφεξ...

The Orthodox doctrine of the apostolic Eastern church; or, a compendium of christian theology. Translated from the Greek. To wich is prefixed, an historical and explanatory essay on general catechism; and appended, a treatise on Melchisedec. — London, 1857, ήτοι: « Ορθόδοξος διδασκαλία τής Ανατολικής Έκκλησίας, ή σύντομος τής Χριστιανικής φιλολογίας. Μετάφρασις εκ του Έλληνικού, ής προηγήται μὲν ιστορικόν και ήρηγηματικόν δοκίμιον περί τής γενικής κατηχήσεως, έπειτα δε πραγματικόν περί Μελχισεδέκ. Έν Λονδίνω, 1857.

Τής μεταφράσεως ταύτης τό πρωτότυπον είναι ησθητή Κατήχησις του Πλάτωνος μετά των υπό προταχθέντων προλεγομένων. Μεταφραστής ούτος ο έν Μαγκεστρία όμογενής Κ. Γ. Ποτεσσάρου.

1 ή γνη Κοραή δε είναι

σπαρος. Καθό ούτος λέγει έν προοιμίω, σκοπός τής μεταφράσεως υπάρχει τό να δειχθῆ και προς τους Άγγλους ότι ή διδασκαλία τής Έλληνικής Έκκλησίας είναι αυτή εκείνη ή των Αποστόλων, διατηρηθεύσα αναλλοίωτος και απαραχάρακτος μέχρι των καθ' ήμεις χρόνων.

Ότι αξιόλογος ή ιδέα του μεταφραστού και ότι ό σκοπός αυτού επέτυχε θαυμασίως, απέδειξιν έχομεν τας κρίσεις πολλών άγγλικών έφημερίδων περί του πονήματος τούτου (*). Όπως όφελομεν, άνιχνεύοντες την ιστορίαν του ήμετέρου έθνους επί τής μακράς αυτού δουλειάς, και καθιστόντες γνωστάς τας άρετάς δι' όν έσωσα τον έθιον εθνισμόν, να στηλιτεύσωμεν τό έσφαλμένον ή τό έπιβουλον των περι ήμῶν ιδεών τής Δυτικής Ευρώπης, ούτως όφελομεν διά παντός τρόπον να εξελέγχωμεν την συγκοφαντίαν και να καταστρέφωμεν την παράλογον και άνοποστήρικτον δόξαν ότι ήμεις παραέκλιναμεν της δόου την όποίαν έχάραξαν οι Αποστολοι και αι έπτὰ Σύνοδοι. Χρέος έχομεν ν' αποδεικνύωμεν ότι καινοτομίαν περί τά δόγματα ούδεμίαν ήμεις κατειργάσθημεν, φέροντες εξαίρετως εις μαρτυρίαν αυτήν την όμύθημον και κατά πάντα σύμφωνον πίστιν τής Ανατολικής Έκκλησίας, ήτις και τοι εις πολλές πολιτικές διαιρέσεις κωχωρισμένη, προσθεύει όμως αναλλοίωτως τά αυτά.

Τοιαύται έν γένει και αι των άγγλικών έφημερίδων παρατηρήσεις μετά την άνόγνωσιν τής υπό του Κ. Ποτεσσάρου δημοσιευθείσης κτηνηήσεως. Η Clerical Journal πρό πάντων δι' εκτενεστότερον άθροον εκθείάζει την ιδεάν του μεταφραστού, α καθόσον, λέγει, τά περι τής Ανατολικής Έκκλησίας γινώσκωμεν όλίγον έν Άγγλίς εκ πληροφοριών και διηγήσεων περιηγητών, ατινες ή είναι άτελείς, ή μεροληπτικαί ή επιπόλαιοι. Η Ρώμη, προσθέτει, όνομάζει, ταύτην σχισματικήν, ως και την ήμετέραν αίρετικήν. Και όμως ή Ορθοκευτική όμολογία ή επί πολλάς εκατονταετηρίδας, από τής εποχής των Αποστόλων αυτών, διασπαρείσα εις τσαούτα και τσαούτα έθνη, και όπαδούς έχουσα τοιούτους και τηλικούτους συγγραφείς και άγίους και μάρτυρας, ή αντίστασα εις την τρομεράν των Μωαμεθανών τυραννίαν και άποσοθήσεσα τας πολιτικές επιβροάς, ή παραδεχομένη ως όμιέλιον αυτής τά των Αποστόλων και τής Νικαίας και του Αθανασίου σύμβολα, και τας παραδόσεις αυτής ήλκουσα από αυτών των Αποστολικών χρόνων, είναι αξίε της προσοχής ήμῶν. »

« Αί ήμέραι, προσθέτει ή αυτή έφημερίς καταδεικνύουσα την συγγένειαν τής Ανατολικής και τής των Διαμαρτυρομένων Ορθοκείας, τής Μωαμεθανικής πλάνης είναι μεμετρημένοι, οι δε κυβερνώντες την

(*) Ίδού τά όνόματα εκείνων τας ήποιες ήμεις έχομεν δι' ήν — The Clerical Journal. — The British Banner. — The Journal of Sacred Literature and Biblical Record. — Manchester Examiner and Times. — The Watchman and Wesleyan Advertiser.

Ρωσικήν θέλουσι δώσει, ως ελπίζομεν, μέζονα έλευθερίαν εις την Έκκλησίαν. Τότε θέλομεν ιδεί ότι αι άρχαί τής Έκκλησίας ταύτης είναι ικαναί να πράξωσι καρπούς των όποιων την μὲν έλλειψιν ούδεις θρηπεί, την δε παρουσίαν ούδεις θέλει έπυφημήσει μάλλον ήμῶν. »

Τοιαύτας ιδέας εγέννησεν έν Άγγλία τό έργον του όμογενούς Κ. Ποτεσσάρου, και διά τούτο μετ' ευγνωμοσύνης σπεύδαμεν να συγχαρώμεν αυτόν διά την πλήρη επιτυχίαν τής πατριωτικής του προθέσεως.

BIBLIAKA.

(Συνέχεια. Ίδε φυλλάδ. 202.)

—οοο—

16. Ακολουθία του όσιου πατρός ήμῶν Στυλιανού του Παμφλαγόνος, ψαλλομένη τῆ κς' του Νομβρίου μηνός, έν ή τελείται ή αυτού μνήμη πριν μὲν συντεθείσα παρά του ποτε έλλογιωτάτου κυρίου Στυλιανού Έρικη, και εκδοθείσα σπουδή και δαπάνη του ποτε ευγενεστάτου κυρίου Θεοδώρου Προσαλέντη νεωστί δε δι' έπιμελείας και άνωλωμάτων του νύν εκλαμπροτάτου κυρίου Θεόδωρου Προσαλέντη, του αυτού διαεγγόνου, χάριν εύλαθείας μετατυπωθείσα. Ένετίησι, αχού. Παρά Μεγαλή Άγγέλω τῶ Βαρβονίω. — Είς 8^{ον}. Σελ. 23.

17. Πίναξ των πλέον συνηθισμένων βιβλίων τής εκκλησίας μας κατά την κοινήν γλώσσαν και των περιεχόντων έν αυτοίς, και σύναξις προσέτι των δοξαστικών, απολυτικών και κοντακίων των επισημοτέρων έορτών, με την ακολουθίαν του μικρού άγιασμού, ως έν συντόμω, τά όποια έτυπώθησαν εις πρόχειρον χρήσιν των έν Χριστώ αδελφών, διά δαπάνης Θωμά Κυρίτζη του έν Καστορίας, έπιμελείας και διορθώσεαι Πέτρου Κασσιώτα, Ιατροσοφιστου Κερκυραίου. Ένετίησι, αψιζ'. Παρά Νικολάω τῶ Σάρω. — Είς 12^{ον}.

18. Ακολουθία του έν Κερκύρα κατά Άγαρηνών υπερφουούς θαύματος του έν άγίοις πατρός ήμῶν Σπυριδωνος του θαυματουργού, συντεθείσα εις έπαινον του Αγίου, και άφιερωθείσα τῶ ευγενεστάτω και εκλαμπροτάτω κυρίω κυρίω Ιωάννη Ροδοστάτω, άρχοντι αξιωτάτω τῶ Κερκυραίω, εις δε των πιστών ωφέλειαν τύπω δοθείσα. Ένετίησιν, έται σωτηρία ψιή. Παρά Νικολάω τῶ Σάρω. — Είς 4^{ον}. Σελ. 24.

Συγγραφεύς τής ακολουθίας ταύτης είναι ό Άνδρέας Ίερεβς Μαρίνης.

19. Ακολουθία του έν άγίοις πατρός ήμῶν Νικολάου, ψαλλομένη έν τῆ νήσω Κερκύρας τῆ κ' Μαΐου μηνός, έν ή διέβη εκείθεν τό άγιον αυτού λείψανον, και παρά των τότε φιλευσεβδών σεβασμίως ήσπάσθη, παρά του έν Ίερεύσι λογιωτάτου

Βίκτωρος Κλαπατζαρά. Ένετίησι, αψιθ'. Παρά Νικολάω τῶ Σάρω.

20. Γνωολογίδιον, περιέχον την Ακολουθίαν του υπερφουού και φοικτου θαύματος, γεγονότος διά τής άγίας και σεβασμιού εικόνης τής υπεραγίας Δεσποίνης ήμῶν Θεοτόκου τής Κασσιοπίας, επί τῶ άδίκω; τυρωθεντι Στεφάνω και παραδόξως όρματωθέντι. Έτι δε την Ακολουθίαν του άγιου ένδόξου και πανευφήμου Μαρίνου του μάρτυρος, και των άγιων μαρτύρων και καλλινίκων Παρθένων Πίστειας, Έλπίδος, και Άγάπης μετά τής μητρός αυτών Σοφίας, και έν τῶ τέλει Μεγαλυνογρά τινα μερικῶν Αγίων. Συντεθέν παρά Νικολάου Τριανταφύλλου του Κερκυραίου, και διά δαπάνης αυτού τοίς τύποις εκδοθέν. Τῶ Παναγιωτάτω, σοφοτάτω τε και θεοσεβεστάτω κυρίω ήμῶν Ίερεμιά, Αρχιεπισκόπω Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, και Οικουμενικῶ Πατριάρχῃ, ταπεινῶς αφιερωθέν. Ένετίησιν, αψιθ'. Παρά Νικολάω τῶ Σάρω. — Είς μέγα 8^{ον}. Σελ. 63.

21. Ακολουθία του όσιου πατρός ήμῶν Βαρβάρου του Πενταπόλιτου, ψαλλομένη τῆ ις' του Μαΐου μηνός. Αφιερωθείσα τῶ παναιδεσιματώτατω τε και λογιωτάτω μεγίστω Πρωτοπαπῶ τής Θεοφρουρίτου πόλεως Κερκύρας κυρίω Σπυριδωνι τῶ Βούλγαρη. Νύν πρώτον τυπωθείσα συνεργείῳ των τιμιών κυρίου Ιωάννου Κουτούλη, κυρίου Αύγουστίνου Αρμένη και κυρίου Θεοδώρου Γιωργωτά, Κυβερνήτων τής μονής του αυτού άγιου Βαρβάρου. Ένετίησι, αψιθ'. Παρά Άντωνίω τῶ Βόρτολι. — Είς 4^{ον}. Σελ. 24.

22. Ακολουθία του έν άγίοις πατρός ήμῶν Διονυσίου Αρχιεπισκόπου Αιγίνης του Ζακυνθίου, ψαλλομένη τῆ ις' του Δεκεμβρίου μηνός, συντεθείσα παρά Γεωργίου Σπυριδωνου Ζακυνθίου, του έλαχίστου έν Ίεροδιακόνου, και αφιερωθείσα τῆ εκλαμπροτάτη και περιβλέπτω Κοινότητι και Πολιτείῳ Ζακύνθου. Ένετίησι, αψιθ'. Παρά Νικολάω τῶ Σάρω 1738. — Είς 4^{ον}. Σελ. 40.

Μεττυπωθή τῶ 1755 παρά Άντωνίω τῶ Βόρτολι, και τῶ 1774 παρά Νικολάω Γλυκεϊ. (Έπεται συνέχεια.)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Είς την θρύβην του Ιατρού Τσαπραλίη (*).

—οοο—

Πίνα διαβήτη χορταστά τό καθάρν νερό μου! Κάθου εμπόσταται κοντά στού Ισκιον τό δικό μου. Μ' ανίστασεν ό Τσαπραλίη, και μόχι παραγγέλλει Νά ουραπνύω δρασικά τῶ δικαριόνα χείλι. Καθός κι αυτός με τῆ σπουδή και πράξιν έχει μάθει Νά θαρραύη του κορμιού τοῦς πότους και τά πάθη.

(*) Έκ των ανεκδότην του Βηλαρέ. Ίδε φυλλάδ. 107, σελ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

* * *

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΔΙΑΘΗΚΗ. Πρὸ 62 ἐτῶν ἔζη ἐν Λονδίῳ πλούσιός τις ἔμπορος, Πέτρος Θέλουσιον κλοόμενος, περιουσίαν ἔχων 17 μὲν καὶ ἐπέκεινα εκατομμυρίων δρ. μετρητῶν, 140 δὲ περίπου χιλιάδων δρ. εἰσόδημα ἐκ κτημάτων ἀκινήτων. Ἐπαίδῃ δὲ συνέλαβε τὴν φιλόδοξον ἰδέαν νὰ καταστήσῃ οἰκογένειαν σημαντικὴν, ἱκανὴν νὰ ἀναδειχθῇ ἐκ τῶν πρώτων, δὲν κατέλιπε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς τρεῖς υἱοὺς του, ἀλλ' ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ ἀκεραία καὶ νὰ ἐπαυξηθῇ διὰ τῶν εἰσοδημάτων, χωρὶς νὰ ἐγγίση οὕτε λεπτὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του, τὰ ὅποια ἤθελον ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον μέχρι τῆς ὥρας τοῦ θανάτου του. Ὅταν δὲ ἀποθάνωσιν ἅλα τὰ τέκνα καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόγονοί του οἱ γεννηθέντες πρὸ τοῦ θανάτου του, τότε ἡ ἅλη περιουσία νὰ διανεμηθῇ εἰς τοὺς τρεῖς πρωτοτόκους υἱοὺς τῶν τριῶν υἱῶν του. Ἐν ἔτοι; μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης ἀπέθανεν ὁ Πέτρος. Οἱ ταλαίπωροι κληρονόμοι ἔζηον, ὡς ὁ Τάνταλος, ἐν μέσῳ πλούτου, στερούμενοι καὶ τοῦ ἐπιουσίου. Καὶ ἠθέλησαν μὲν νὰ ἀκυρώσωσι τὴν διαθήκην διὰ τῶν δικαστηρίων, ταῦτα ὁμῶς ἀπέρριψαν τὴν αἴτησιν.

Ἐν τοσούτῳ παρήρχετο ὁ καιρὸς, καὶ ἐβιβαιοῦτο ὅτι ἡ περιουσία τοῦ Πέτρου ἀνέβη εἰς χιλία εκατομμύρια δρ. Ἀλλ' ἠξέυρετε τίς ἐκληρονόμησεν αὐτήν; Αἱ δίκαι! διότι οἱ κληρονόμοι πρὸ 60 ἐτῶν διαφωνοῦντες δικάζονται.

Τὸ 1856 ἔτος ἐγένετο τέλος πάντων ἡ διαθήκη ἐκτελεσθή· ἀλλὰ καὶ νέαι δίκαι· ἡ διαθήκη δὲν ἐξηγείται σαφῶς ὡς πρὸς τοὺς πρωτοτόκους. Ὅποιοὶδῆποτε ὅμως καὶ ἂν ἀναδειχθῶσι κληρονόμοι, εἴ ναι βέβαιον ὅτι δὲν θὰ κληρονομήσωσιν ὅσα ἐφαντάζετο ὁ Πέτρος ὅστις, πρὸς χάριν τῶν δικαστηρίων, ἀφῆκεν εἰς τὴν πτωχείαν δύο γενεάς.

ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ. Ἐγράψαμεν ἄλλοτε περὶ τῆς μελετωμένης συστάσεως ὑποβρυχίου τηλεγράφου μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου. Χαίροντες δὲ ἀναγγέλλομεν σήμερον ὅτι μετ' ἀποτυχούσας δοκιμασίας τὸ σύμμα συνδέει ἀπὸ τίνος τῆν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ἀμερικῆς. Αἱ πρώται κοινοποιήσεις ἐφῆσαν ἐν ἀκαρεῖ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο μέρος· ἡ δὲ διαφορά πολλῶν λεπτῶν τῆς ὥρας, περὶ ἧς ὠμίλησαν πολλὰ ἡμερησίως, προέρχεται ἐκ τῆς σημαντικῆς διαφορᾶς τῆς ὑπαρχούσης μεταξὺ τῶν ὠρῶν τῶν δύο ἡμισφαιρίων. Ἐξ ἐναντίας ἡ ταχύτης τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἶναι τοιαύτη, ὥστε μόλις ἡ κωινοποίησις ἐγένετο εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἐφθασε ταυτοχρόνως σχεδὸν εἰς τὴν Εὐρώπην.

Μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μεγάλου τούτου γεγονότος οἱ Ἀγγλοὶ προτίθενται νὰ ἐνώσωσι διὰ τοιοῦ-

του τηλεγράφου μετὰ τῆς μητροπόλεως καὶ Ἰλας τὰς ἀποικίας αὐτῶν. Καὶ σημειωτέον ὅτι τοιαύτας ἔχουσιν εἰς τὴν Μεσόγειον, τὴν Ἀραβίαν, τὰς Ἰνδίας, τὴν Κίαν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἀλλαχοῦ. Κατὰ δὲ τοῦς ὑπολογισμοὺς αὐτῶν τὸ μῆκος ὄλων τῶν συρμάτων τὰ ὅποια θέλουσι συνενενοῖ τοῦς τόπους τούτους θὰ εἶναι ὀλιγώτερον τοῦ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, ἔσον δηλαδὴ πρὸς εικοσιτέσσαρας περίπου χιλιάδας μιλίων. Τούτων γνησμένων ἡ Ἀγγλία θ' ἀνταποκρίνεται ἐν ἑπτῇ ὀφθαλμοῦ μετὰ τεσσαράκοντα καὶ ἐπέκεινα ἀποικίων καὶ ὑποτελῶν ἐπικρατειῶν εἴκοσι χιλιάδας μιλίων ἀπεχουσῶν τῆς μητροπόλεως, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν ἡμισφαίριον.

Ὅποια ἀνεκτίμητος κατὰκτησις διὰ τε τὴν ἔμπορίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ αὐτὴν τὴν πολιτικὴν!

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΩΔΕΙΟΥ. Περὶ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Ωδείου τοῦ Ἡρώδου οὐδὲν εἴπομεν ἄχρι τῆς ὥρας, διότι σκοποῦμεν νὰ δημοσιεύσωμεν τὸ σχεδιογράφημα αὐτοῦ, ὡς καὶ λεπτομερεστέραν τινα εἰθεσιν. Ἡ ἀνασκαφὴ ἐμποιεῖ πολλὴν τιμὴν πρὸς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κυβέρνησιν αὐτῆς. Εἴθε ἐξακολουθήσωσιν αἱ ἀνασκαφαὶ συστηματικώτερον, καὶ μάλιστα εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἐξ ὧν καὶ ἡ τέχνη καὶ ἡ ἱστορία θέλουσιν ἀφεύκτως ὠφελῆθῃ!

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

—οοο—

Τὴν Γεώργιον Μαυροκορδάτον ἀποθανόντα ἐν ἀκμαζούσῃ ἔτι ἡλικίᾳ θρηνοῦμεν οὐ μόνον ὡς ἐπίσημον τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου καθηγητὴν, ἀλλὰ καὶ ὡς σοφὸν συγγραφέα, ὅστις διὰ τῶν πραγματειῶν αὐτοῦ πολλάκις ἐκόσμησε τὰς στήλας τῆς Παρθένου, καὶ ὡς πολίτην ἐντιμον, καὶ ὡς φίλον ἐνθερμον τῆς πατρίδος, καὶ ὡς εὐσεβεῖ χριστιανὸν καὶ ζηλωτὴν τῆς δοξῆς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὡς πατέρα περιπαθῶς μεριμνῶντα νὰ χορηγήσῃ πρὸς τὴν Ἑλλάδα πολίτας οὐχὶ ἀπλῶς γράμματα εἰδότας, ἀλλὰ χρηστὴν πρὸ πάντων ἔχοντα ἀγωγὴν, καὶ γινώσκοντα τί ὀφείλουσι πρὸς τὴν πατρίδα. Ἦν δὲ ὁ ἀείμνηστος καὶ φιλελεῆμων καὶ φιλόανθρωπος· οὐδὲ θέλομεν ποτε λησμονῆσαι ὅτι, ὅτε ἐπὶ τῆς παναλλήρου χολέρας τοῦ 1854 ἔτους τῶν βιβυπλοῦτων τινὲς ἀπεδίωξαν ἡμᾶς ἐπαιτοῦντας βοήθειαν ὑπὲρ τῶν πασχόντων καὶ τῶν ἐνδεῶν, αὐτὸς προθύμως καὶ μετὰ δακρύων ἔδωκεν ἡμῖν ἀξίολογον χρηματικὴν ποσότητα, ἀνωτέραν πάσης ἄλλης μετὰ τὰς βασιλικὰς δωρεάς.

Γαίαν ἔχοις ἐλαφρᾶν, ἀείμνηστε Γεώργιε Μαυροκορδάτε!

—οοο—